

1934 Nr. 9-10

p 28-~~3~~3

L

KARIŪNAS

PIRMOJO LIETUVOS PREZIDENTO
KARO MOKYKLOS KARIŪNŲ
ILIUSTRUOTAS LAIKRAŠTIS

1934 M.

9-10 Nr.

KARIŪNAS

PIRMOJO LIETUVOS PREZIDENTO KARO MOKYKLOS KARIŪNŲ ILIUSTRUOTAS LAIKRAŠTIS

išeina kas du mėnesiai.

Leidžia P. L. P. Karo Mokyklos kariūnų klubo fondas
Redaguoja leitenantas Urbanavičius Simas

Prenumerata: Metams — 5 lt.,
atskiras nr. 1 lt.

Adresas: P. L. P. Karo Mokykla, A. Panemunė

1934 M.

Sausis-Balandis

9-10 Nr.

TURINYS

1. V. V. Karas ir Lietuva.
2. Kar. asp. Rutkauskas B., Tėviškei.
3. J. Itn. Michelevičius, Brangų svetį išlydėjus.
4. Kar. asp. Giedraitis St., Keistas rytas.
5. Kar. asp. Rutkauskas B., Kada žirgas žvengė.
6. Arturas Jovaiša, Skraidantis leitenantas.
7. Mūsų gyvenimas.
8. J. Itn. Valevičius, Vieninis kovotojo mokymas.
9. A. A. Svečin (vert. Itn. Valiulis), Karo meno istorija.
10. Posmai iš kazematų.

Karas A. Panemunėje jau eina!

Kautynės fortų rajone dienomis ir naktimis.

Futbolo sporto frontas taip pat verda. Visa eilė draugiškų grumtynių. Kariūnai puola V. D. Universitetą.

Išvykimas į Galžiūnų mūšių laukus. Pirmieji laišakai iš poligono smiltynų... ir daug kita skaitysite „KARIŪNO“ 11 (gegužės-birželio) numeryje, kuris išeis liepos mėn. pirmomis dienomis.

Foto kap. Andriūno, Šulco, „Modern“. Klišes gamino „Cinkolit“

Spaudė „Sviesos“ spaustuvė, Kaune, Jakšto 2

Kariėnas

PIRMOJO LIETUVOS PREZIDENTO KARO
MOKYKLOS KARIŪNŲ LAIKRAŠTIS.

1934 (tretli) M.

Sausis-Balandis

9-10 Nr.

V. V.

Karas ir Lietuva

Karas yra vienamžis su žmonija. Pats pirmasis žmonijos atstovas, priešistorinis žmogus-trogloditas, buvo priverstas mokytis kovoti nuo pat savo atsiradimo pradžios.

Jis kariavo su žvėrimis, kariavo su stichija, kariavo su savo netolimu giminaičiu, tokiu pat gauruotu žmogumi-trogloditu.

Amžiams bėgant žmogus pergyveno visą eilę kultūrų, sukūrė meno epochas, — XX-me amžiuje pasiekdamas technikos išsirutuliojimo viršūnės; — bet karas buvo ir yra amžinu Damoklo kardu virš žmonijos galvos.

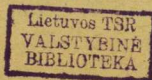
Patys rimtieji ekonominiai, etnografiniai, pagaliau, tautų garbės klausimai buvo rišami ginklu, neatsižvelgiant į tai, kad karai nešė tautoms pražūtį, karai sunaikindavo amžiais surinktus meno turtus, paversdami pelenais tai, kas žmonijos būdavo garbinama.

Ant žuvusių tautų kapo išaugdavo dar karingesnės tautos, ant sugriautų meno ir kultūros židinių iškildavo dar didingesni žmogiškojo genijaus paminklai.

Vos grįžę iš karo ir dar nebaigę taikos himnų giedoti, žmonės vėl pradėdavo galąsti ginklus rytdienos karui. Karą pralaimėjusieji dėdavo visas pastangas atsirevanšuoti, ištisus dešimtmečius kraudami ką naujo išradę būsimąjo karo fondan; laimėtojai dirbo ir rengėsi tam, kad jų pergalė būtų užtikrinta ir ateičiai.

Žmonijos gyvenimo metų skaičiuje karo metai keleriopai viršija taikos metus. Vis didėjant karo metų balanso aktyvui,

128-519

didėjo ir pačių karų mąstas; vis didesnės ir didesnės kariuomenės susitikdavo kautynių laukuose. Pasauliniame kare kariauvo jau nebe atskiros valstybės, bet didžiulės valstybių sąjungos. Taikos metai buvo naudojami pasirengti karui.

Pasaulio pacifistai visais laikais dėdavo ir deda daug pastangų įrodyti žmonijai karo baisumą ir jo pražūtingumą, tačiau pastarieji visuomet likdavo karą išprovokuojančių įvykių užpakalyje. Bažnyčia, kuri stengiasi ir trokšta pasauliui taikos, atitinkamais atvejais pati šaukdavo į Kryžiaus karus visą krikščioniškąjį pasaulį.

Mūsų laikų pacifistai, nuo kurių stengiasi neatsilikti ir mūsų šalininkai, tęsia taikos apaštalavimo darbą. Neabejotinai, jų tikslas yra kilnus, bet jis lieka ir liks balsu šaukiančio tyruose.

Pacifistai sako žmoniją esant moraliai pakitėjusia geran, su kultūrejusia ir todėl XX amžiuje pagaliau išbridusią iš reikalo ginklu išspręsti painiuosius klausimus. Paviršutiniškai — jie teisūs, bet, įsigilinus į šių dienų žmogaus psichoanalizę, aiškėja kitkas.

Nieks neišdrįs paneigti, kad šių dienų žmogus yra virtęs dar didesnis materialistas ir todėl dar didesnis egoistas; todėl jis gins tai, kas jam priklauso, dar didesniu pasiryžimu. Puolėjas lengvesne širdimi grobs svetimą gerą, nei keletu šimtų metų senesni už mus žmonės. Tuo tarpu senovėje tautos puldinėdavo tautas, traukiamos gaivališko instinkto paimti sau tai, kas joms patikdavo, neturėdamos tam gilesnio apskaitliavimo, paremto kultūrinės ar materialinės-ekonominės ekspansijos noru. Užpuldavo, apiplėšdavo, sunaikindavo ir baisiu uraganu šliauždavo žemės paviršiumi tol, kol susidurdavo su nenugalima gamtos kliūtimi, ar su stipresniu — nenugalimu priešu.

Šiandien vaizdas pasikeitė. Šių dienų karas negali būti pripuolamas dalykas. Prie jo bus prieita po visos eilės demaršų, po to, kai bus išbandytos visos priemonės išvengti karo, pagaliau, po gilaus įvertinimo visų galimybių ir aplinkybių, nes šių dienų karas vystysis ne tik pozicijose, bet ir užpakalyje, ne tik ginkluotus žeisdamas, bet ir beginklius naikindamas.

Aiškūs dalykas, kad didžiosios valstybės, dominuojančios savo politine reikšme, visuomet nulems karo išprovokavimą. Jei jos jausis pilnai karui pasirengusios, aiškiais daviniais laimėti — jos leis iškilti karo gaisrui; jei jos bus nepasirengusios — įvairiais politikos manevrais karą stengsis bent kuriam laikui atidėti.

Mažosioms valstybėms čia teks pirmoj eilėj rūpintis savo gyvybės laidavimu. Kadangi šių dienų politikos žemėlapis labai ryškiai paskirstė viso pasaulio valstybes į grupes, turinčias radikaliai priešingų siekimų — aiškus dalykas, tam žemėlapiui kurioje nors vietoje plyšus, valstybių grupės sueis į konfliktą su valstybių grupėmis, ir karo gaisras suliepsnos visu savo pragarišku didingumu.

Atrodytų, kad tokiomis aplinkybėmis mažosioms valstybėms išlikti gyvoms arenoje, kurioje raičiojasi keletas susikibusių tarpusavėje žūtbūtinėje kovoje gigantų, nebūtų jokios galimybės. Bet taip nėra.

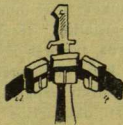
Didžiosios valstybės, turėdamos ilgas sienas, į kurias remiasi viena kita maža valstybė, visuomet pasistengs gauti tos nedidukės valstybės, jei ne bendro puolimo pažadą, tai bent neutralumo garantiją. Tuo būdu į didžiulių valstybių grupes įeis ir mažosios valstybės. Tačiau joms čia bus statoma kai kurių sąlygų.

Keletas valstybių, prieš sudarydamos sąjungą, paremtą bendrų interesų, visuomet apskaitliuoja, kokios naudos jos gali iš to bloko turėti, vertina savo bendrininkų ekonominę, politinę reikšmę, geografinę padėtį ir kas svarbiausia — jos gyvybingumą, išreikštą durtuvų, patrankų, karo lėktuvų skaičiumi. Juo stipresnė yra bendrininkė, juo labiau su jaja skaitomasi, juo daugiau ji gauna nuolaidų ar privilegijų. Paėmus konkrečiai Lietuvą, įvertinus jos geografinę, politinę padėtį, aiškėja ir mūsų reikšmė mūsų kaimynams. Ir vienas ir antras kaimynas mus stengsis patraukti į savo bloką. Būtų naivu manyti, kad jie tai darytų verčiami kurių nors platoniskų simpatijų; bet mums pasilikti vieniems toje visuotino karo jūroje būtų neabejotinai pražūtinga. Tik turėdami stiprių sąjungininkų mes netapsime vieškeliu, svetimų žirgų mindomu. Bet kas panorės bendrai su mumis tartis, jei mūsų gyvybingumas bus lygus nuliiui, jei iš tos sutarties su mumis mūsų tariamasis sąjungininkas nieko neturės, jei jis mūsų laukus turės nustatinėti savo kariais ir savo patrankomis. Ar, pagaliau, tasai gerasis sąjungininkas, karui sėkmingai pasibaigus, panorės išvesti savo pulkus iš tokio krašto, kurio vyrai, karo pašvaistei čia pat palangėje sušvitus, deda pastangų pasilikti užpakalyje, o inteligentija yra apatiškai pasiruošusi nešti okupacijos ir nutautinimo jungą. Aiškus dalykas — jis to nepadarys. Bieieka viena — padidinti Lietuvos politinę reikšmę kaimynams ligi maksimumo. Atėjo momentas, kada to padidinimo mes neįvykdysime vien

muziejų, paminklų ar bažnyčių statymu. Gyvename laiką, kada kiekvienas tankas su gerai paruošta įgula, kiekvienas šarvuotis ar modernus karo lėktuvas pasakys už mus daug daugiau, nei patys rinktiniai politikų žodžiai. Šiuo laiku ne vien pasaulio filosofų, kritikų ar literatų studijomis lietuviškasis jaunimas parengs kelius nepriklausomybei garantuoti, bet karštu noru ir darbu prisidėdami prie kariškos pajėgos stiprinimo. Kokia nauda bus iš pastangų prilygti Vakarų Europos kultūrai, jei neįstengsime išlaikyti nepriklausomybės. Juk nė viena tauta būdama vergė kultūros nesukūrė. Priešingai, amžiais sukurtąją kultūrą prarasdavo.

Nepriklausomybė yra kultūros laidas. Nepriklausomybės laidas — kariuomenė. Mes neįstengsime turėti tokios kariuomenės, kaip kiti didieji mūsų kaimynai, mes nepasodinsime ištisu divizijų į automašinas, bet ir kuris nors mūsų priešų su savo skaitlingais autovežimais, pakliuvęs į mūsų kelius, netoli tenuvažiuos, o ant savo sienų mes pastatysime nė kiek nemažiau ir nė kiek neblogiau išmokintų gynėjų, kaip mūsų priešai, nes, jei jų kariuomenės yra keleriopai skaitlingesnės už mūsų, neužmirškime, kad jų valstybės sienos tiek pat ilgesnės už Lietuvos sienas. Kaip jau minėta, būsimasis mūsų priešas neabejotinai bus užangažuotas kautis ir su sau lygiu, taigi čia jo skaitlingumo pirmenybė mūsų atžvilgiu išnyks. Jei netolimoje praeityje, ginkluoti vien pasiryžimu, apsidirbome su skaitlingesniu priešu, — lygų ar mažai pranešantį mus priešą, keliolika metų mokėsi pačių moderniškųjų karo principų pavairius Europos karo žinovus, mes neabejotinai įveiksime.

Kai niūrus debesys virš Lietuvos išsisklaidys — kariai, atlikę savo užduotį, grįš dirbti kultūros darbą ir dirbs jį geriau už kitus, nes dvasiniai disciplinuoto žmogaus darbas visuomet yra produktingesnis.

Pulkininkas lt. Austas
P. L. P. Karo Mokyklos etatinis lektorius

Kar. asp. Rutkauskas Benys

TĖVIŠKEI

Tėviške mano, tu žydinti rožė,
gyvybės šaltinis, tu džiaugsmo aruodas
ir minčiai ir jausmui galybėn subręsti,
seneliui ir motei baltgalvei paguoda!

Gintaro grūdais bręsta tavo dirvos,
medumi kvepia duona ašarinė,
o soduose, rūtų darželiuose — dainos,
seklyčiose — sesių margų juostų skrynios.

Iš vakarų ir iš rytų nuo baltų marių
tave pavergti amžiais tautos rengias —
O, ne! Krūtinėmis uždengsim kelią,
sutrypsime žirgais, kur stoniose žvengia!

Anei lašo, anei grūdo mes neleisime išvogti iš aruodų,
sodų vaisių, sesių rūtų išraškyti!
Visos upės, šuliniai ir saldžios vaisės
jiems nuodais apkars nuo kardo baltų vyčių!

Petys į petį už tėvynę!
Nuo Klaipėdos lig Varėnos,
Sulaukę puotos kruvinos
Kaip mūsų proseniai ją gynė
Taip ginsime sūnūs šios dienos!

Maironis

Brangų svetį palydėjus

Praėjusiais metais lapkričio mėn. 10 d. į Lietuvą atvyko švedų kariuomenės 10-tojo karaliaus pėstininkų Södermanland'o pulko kapitonas Carl Georg von Heijne. Karo tarnybą kapitonas v. Heijne pradėjo 1912 metais, o 1914 met. gruodžio mėn. 31 dieną buvo pakeltas į jaunesniojo leitenanto laipsnį. Tarnavo įvairiuose pulkuose, ir 1928 met. sausio mėn. 21 dieną buvo perkeltas į dabartinį jo tarnybos 10 p. pulką, kur 1929 met. gruodžio mėn. 6 dieną buvo pakeltas į kapitonus. Per visą tarnybos laiką kapitonas v. Heijne yra atlikęs daug įvairių komandiruočių ir baigęs įvairius karininkų kursus.

Stažui Lietuvos kariuomenėje kap. v. Heijne tiesioginiai buvo paskirtas į 5 p. D. L. K. Kęstučio pulką. Tačiau, norėdamas arčiau pažinti Lietuvos kariuomenę, jis lankėsi įvairiose mūsų kariuomenės dalyse. Didelę komandiruotės dalį kap. v. Heijne praleido ir P. L. P. Karo Mokykloje, nes, kaip jis pats išsireiškė, jį ypač įdomauja įstaiga, rengianti Lietuvos kariuomenei vadus — karininkus. Todėl kap. v. Heijne labai dažnai tekdavo matyti kariūnų pratimuose lauke, klasėse, stebint Mokyklos vidujinį gyvenimą ir tvarką. Kapitonas v. Heijne Karo Mokykloje ne vien oficialiai lankydavosi, bet taip pat daug ir netarnybinio savo laiko praleisdavo karininkų tarpe, viešėdamas jaukiuose mūsų Mokyklos ramovės patalpose, kur dėl savo aukšto kariško išauklėjimo ir linksmo būdo buvo visų mėgiamas ir įgijo daug simpatijos.

Išvykdamas iš Lietuvos kapitonas v. Heijne Karo Mokyklos karininkams paliko gražų atminimą — sidabrinę tačą su Švedijos karališkuoju herbu, kaipo pereinamą prizą už šaudymą.

Atsisveikinimo proga, š. m. balandžio mėn. 23 dieną 14 valandą Mokyklos karininkai savo ramovėje kapitonui v. Heijne surengė atsisveikinimo pusryčius. Pusryčių metu Mokyklos viršininkas generolas lt. Jackus, kreipdamasis į mūsų brangų svetį atsisveikinimo žodžiais, įteikė jam, P. L. P. Karo Mokyklai ir jos karininkams prisiminti, kuklią karišką dovaną — bloknotą, sidabrinį Karo Mokyklos kariūno antpečių ir šefo venzeliu odiniame bloknoto viršelyje. Generolas linkėdamas kapitonui v. Heijne iš Lietuvos ir iš Karo Mokyklos išsivežti gražiausius

įspūdžius, kartu prašė visa tai, ką svetys pas mus viešėdamas pastebėjo netobulo, taisytino — pamiršti, o ką gražaus — pasižymėti įteikiamam bloknote, kuris paženklintas mūsų Mokyklos Garbingojo Šefo inicialais.

Kapitonas v. Heijne turiningoj atsisveikinimo kalboj dėkojo Mokyklos Viršininkui ir visai Mokyklos vadovybei už su-

Svedų kapitonas Carl Georg von Heijne

teiktas geras sąlygas, kurių dėka jis galėjo pažinti visą Mokyklos tvarką ir darbą. Jis džiaugiasi, kad turėjo progos matyti ne tik taktikos užsiėmimus lauke, bet ir visas kariūnų gyvenimo smulkmenas, neaplenkiant net jaucios kariūnų valgyklos. Pasiekusi aukštų rezultatų mūsų Mokyklos organizacija, tvarka ir metodai kariūnų bei aspirantų mokyme, jo manymu, Švedijoje iššauks nusistebėjimą. — Nė kiek neabejoju, — pasakė kapitonas v. Heijne, — kad visa tai pasiekta—Pono Generolo didelio patyrimo, visų valdinių fizinių ir dvasios jėgų įtempimo ir griežtos disciplinos dėka.

Kapitonas v. Heijne pabrėžė, kad ir kitose Lietuvos kariuomenės dalyse lankydamasis visur matė aukštą kariškosios dvasios savybių karininkus, o juk suprantama, kad visa tai įskiepijama Karo Mokykloje. Be to, malonus svetys džiaugėsi, kad jis ir netarnybos metu mūsų tėvynėje būdavo visur maloniai priimamas, nuoširdžiai vaišinamas ir todėl jautėsi esąs ne sveetimųjų, bet tikrai savųjų tarpe.

Baigdamas atsisveikinimo kalbą, kap. v. Heijne dar kartą širdingai dėkojo Mokyklos Viršininkui ir visiems karininkams už surengtas jam vaišes, originalią dovaną, o ypač už nuoširdžius jausmus, pareikštus jam pačiam, o kartu ir Švedijos kariuomenei, per visą jo buvimo laiką Lietuvoje. Kad tie jaus-

mai tarp draugiškų kariuomenių dar daugiau sustiprėtų, — kap. v. Heijne karštai pageidauja, kad Lietuvos karininkai taip pat lankytųsi Švedijoje, kaip kariškų, kariuomenės pažinimo studijų, taip paprastu turizmo bei viešėjimo būdu.

Atsakydamas į jausmingus kap. v. Heijne's atsisveikinimo žodžius, Mokyklos Viršininkas gen. ltn. Jackus savo turiningoj, ryškioj kalboj nušvietė mūsų tautos draugiškus santykius su švedų tauta. Mus su šia šiaurės tauta rišą istorijos įvykiai. Mūsų spauda tiekia apie Švediją ilgus straipsnius. Grįžusieji iš Švedijos mūsų kariuomenės karininkai džiaugiasi švedų kariuomenės ir jų Kronprinco susidomėjimu lietuviais. Generolas pabrėžė, kad jis yra įsitikinęs, jog švedų kultūra mūsų tautai yra artimiausia. Mokyklos viršininko žodžiais, jūros plotai tarp Švedijos ir Lietuvos neprivalo mūsų valstybių skirti, bet rišti ekonominiai, kultūriniai ir politiniai. Pastaruoju laiku tarp šių dviejų valstybių kariuomenių draugiški ryšiai tampa, ypač kai jų atstovai vieni kitus lanko — arčiau pažįsta. Kad ateityje šie ryšiai būtų kuo tarpiausi, reikalinga, kad vieni kitus dar geriau pažintume ne tik teoretiškai, bet ir praktiškai.

Baigdamas generolas linki Švedijos kap. v. Heijne grįžus į savo mylimą kraštą nepamiršti užmegstų ryšių su mūsų kariuomene ir visus pas mus įgytus išpūdžius perduoti mums draugiškai Švedijos kariuomenei.

Pusryčių metu pakelti tostai už Švediją ir jos kariuomenę.

Kapitonas v. Heijne švedišku „hura“ pagerbė mūsų valstybės ir kariuomenės vyriausybę bei vadovybę ir Karo Mokyklos karininkus. Gerbiamam svečiui surengti kuklūs atsisveikinimo pusryčiai baigėsi nuoširdžioj, kariškoj nuotaikoj.

Balandžio mėn. 25 d. palydėti išvykstančio iš Lietuvos kap. v. Heijne geležinkelio stotin prisirinko Karo Mokyklos ir 5 p. pulko karininkų. Čia kap. v. Heijne paskutinį kartą buvo apibertas širdingiausiai linkėjimais bei atsisveikinimo žodžiais. Kiekvienas giliai jautėme, kad atsisveikiname su brangiu svečiu, kilnios kariškos dvasios kariu, draugiškos kariuomenės karininku.

Traukiniui sujudėjus, kap. v. Heijne neatsitraukdamas nuo lango lietuviškai sušuko: „Valio Lietuva ir jos kariuomenė!“ Iš mūsų karininkų sielų veržėsi: „Valio Švedija ir jos kariuomenė!“

Visų atmintyje paliko skaidrus, nuoširdus brangaus svečio Švedų kapitono Carl Georg von Heijne prisiminimas.

J. ltn. Michelevičius

Majoras Ščeponavičius
P. L. P. Karo Mokyklos 2-os aspirantų kuopos vadas

Keistas rytas

Buvo žiema. Biauri. Ir tęsėsi labai ilgai. Rodės, kad vargiai ji pasibaigs...

Danguje juodi debesys klostėsi, draikėsi... Debesys neleiddo žemei su auksaveide saulute susimerkti.

Debesys prietemas teikė.

Rūstus šiaurys, iš tolimos baltųjų pusnių tėvynės atūžęs, siautėdavo. Disharmoningais švilpio garsais užtraukdavo pragariškos muzikos romansus.

Senas, palaužtom šakom, baltaliemenis beržas pakelyje raudodavo. — Pro jį ėjo iš samanotų bakūzių, geležim sukaustyti, žilų gimdytojų su palaiminimu išlydėti, sūnūs. Ėjo, lyg latrai. Ėjo ton šiaurėn, iš kur žvarbieji vėjai užė.

Pranašai būrė jiems garbingą ateitį.

Pranašai porino, kad tai esą tėvynės didvyriai. Grįšią jie, kai būsias pavasaris.

Bus pavasaris?

Pranašai porino gražiai. — Dangus pamažu lyg blaivėsi. Šiaurys pritilo.

Bet. —

Kitame dangaus pakraštyje rinkosi juodi, kaip smala, audros debesys. Baisūs ir grąsiną. Pekliška tamsuma visa pradėjo aprėpti. Tik raudonos gaisrų pašvaistės juos dabino...

Gąsdinančiu trenksmu drebindami orą garsai artėjo.

Baisus uraganas nejaukiai uždamas sukosi. Pūgos žemę su dangum sulipdė.

O pranašai porino: „Bus pavasaris“.

Ir audra su savo baisumais, chaoso pėdsakus palikdama, pritilo.

Pro debesų plyšį paslaptinai nusišypsojo tekanti saulutė.—

Pasakiškas pavasario rytas... Ir stebuklingas Raitelis nuogu kardu jį pagerbė.

Baltaliemenis beržas nulenkė jam savo viršūnę. Svyrančios aplaužytos šakos sveikino jį. O rūpintojėlis laimino...

Jį nešė baltas žirgas, kaip užiančių marių puta.

Raudona saulutė švietė jam keistąjį rytmetį.
Toks didingas. Tiek daug vyriškumo ir energijos...
Ji sekė tėvynės sūnūs...
Aukavosi dėl tėvynės.

*

* *

Nulenk, brolau, galvą eidamas pro beržą baltaliemenį. Nusenken prie jo liemens sėdinčiam rūpintojėliui. — Jis laimino Raitelį ir tėvynės sūnus — tavo brolius.

Jie ankstų rytą, pasakiškąjį pavasarį atstatė žiemos vėjų ir audros sugriautuosius namus.

Džiaugės šešiolikos metų pavasariu ir šešiolikta vasario.

Kokia magiška ugnis dega tavo akyse!?! Tavyje slepiasi kažkokie didingi sumanymai. Ryžties kažką atlikti.

Nestovėk tarpduryje, kariūne. Ženk pro angą į vidų.

Kažko lauki? Ką?

A. — Tavyje atgimė šešioliktos vasario dvasia.

Lauki ir trokšti, kad tau mosteltų Raitelis kardo ženklų. — Pasidėtum tada kariūnišką diržą ir baltas pirštines... Pasiimtum mylimą šautuvą, šalną, kuprinę... Pasiimtum visa, kas kariui reikalinga. Ir sektum jį.

Tu džiaugies ir liūdi. Liūdi, kad ne visi broliai jaučia šešiolikos metų pavasarį. Tai slegia tave. Ir tavo akys dar labiau blizga, žaibuoja...

Tavyje — drąsa.

Tavyje — pasiryžimas.

Nori sekti Raitelį su jį sekusiais tėvynės sūnumis.

Trokšti laimėjimo. —

Jauti sentėvių dvasią.

Tai lauk, kol tūlą pavasario rytą savo norus galėsi įgyvendinti.

Lauk. — Ką pranašai porino — išsipildys.

Lauk, sau žmogau, augdamas dvasia.

Kar. asp. Rutkauskas Benys

Kada žirgas žvengė

(Tęsinys)

Po pamokų, priešpiečių metu kavaleristai „vogė“ nuo statų duoną savo eikliesiems. Tačiau jie dar turėjo aikštėje už geležinių tvorų mankštintis pėsčių rikiuotėje. Nenorom jie ten ėjo. Daudžė kojomis žemę, kariūniško prakaito prisisiurbusią, darė sukinius dešinėn, kairėn ir aplink, skleidėsi ir tankėjo.

Dažnai jie grėžės į jojyklą anapus tvoros ar nepamatys atvestų pabalnotų arklių, kuriais galės joti. Tačiau laikas taip lėtai slinko, ir jojykloj laukiamieji nesirodė. Ir vėl reikėjo kariūnams-kavaleristams dešimtimis kartų vykdyti tas pačias komandas, laukiant „išsivadavimo“. Ypač jo laukė kariūnas Akelis.

Bet šit, — švilpukas. Kavaleristai atsiduso, nubraukė nuo kaktų prakaito čiurlius. Jie pamatė atvedamus arklius ir džiaugsmingai šūkaudami nuskubėjo prie jų.

Arkliai stovėjo pabalnoti, išrikiuoti, gusarų laikomi. Kavaleristus, kurie savuosius žirgus balsiai vadino vardais, pastarieji sutiko draugiškom akim, ramiai tiesdami kaklus, laukdami vaišių. Kariūnams terekėjo patikrinti balnojimą, suveržti parvaržas, prisitaikinti kilpas.

Jonas Akelis, atidžiai apžiūrėjęs savo Viesulą, kaip visada, šnekindamas glostė jį ir grožėjos. O nusistovėjęs žirgas kasė kojomis žemę, trypė vietoje, rodos, veržte veržėsi lėkti.

— Be kilpų sėsk! — suskambo karininko komanda.

Tvirtai pasispyręs į žemę Akelis užsoko ant savo juodbėrio pirmas ir tvirtai atsėdėjo balne. Keletas raitelių dar tebedadė pilvais arklių šonus, nepajėgdami užsiristi.

— Gal laiptus reikės atnešti? Kavaleristai! Gėda!... — sarmatino pastarusius kapitonas Giedriūnas, vyras juodom akim, žaibuojančiom drąsa ir pasitikejimu, smaliniais, garbinuotais plaukais, kiek riesta nosim, aukšta plačia kakta, bronziniu veidu; iš išvaizdos — tikras pietietis.

Sudulko jojykla nuo jaunų raitelių. Jie jojo žingsniu, risčia ir zovada, rikiuotėj ir atskirai, su kilpom ir be kilpų. Pradžioj juos kratė, mėtė balne kaip sviedinius, net dantys barškėjo, tačiau jie džiaugės, viską užmiršę, kėlė galvas aukštyn ir didžiavos — jie buvo raiti! To jų džiaugsmo nemažino nė dažnos karininkų pastabos dėl netinkamos sėdėsenos, kojų laikymo. Kiekviename žingsny jie liepė versti padus lauk, veikti arklį blauzdom, neužtempti pavadžiais, laikyti su arkliu švelnų kontaktą. Ypač daug pipirų tekdavo visiems, kai išstatė kliūtis, ir jiems reikėjo tiesiai ant jų užvesti arklius. Žiūrėk, leikia arklys kaip reikiant, ir staiga prieš pat kliūtį arba į šoną nusuks arba sustos, nuversdamas per galvą jodiką. Tokius kapitonas Giedriūnas tuojau krikštijo tikrais „pelų maišais“. Ne, tikram kavaleristui tai netiko. Kariūnas Akelis skyrės iš kitų. Jis tartum būtų gimęs ant arklio. Balne jautėsi laisvai, tvirtai, žirgą valdė blauzdom. Atrodė, kad ir be pavadžių puikiai būtų jojęs. Jo Viesulas neraginamas pats noriai ėmė kiekvieną kliūtį. Ypač zovada jis puikiai nešės. Akelis tik priguldavo, suspausdavo stipriau keliais balną — ir palikdavo draugus užpakaly. Bet buvo užginta lenkti kitus, todėl dažnai Jonas Akelis turėjo prilaikyti savo juodbėrį. Koku džiaugsmu paskui jis jį glostė, glamonėjo kaklą, kalbino, švelniausiais žodžiais, šėrė duona — tai buvo daugiau, negu paprastas kasdieniškas įpratimas. Tai buvo tikra kavaleristo meilė savo žygių draugui. Aigi, Viesulas buvo Jono pasididžiavimas ir garbė! Žirgą mylėt jis išmoko dar anom žavingom mėnesienų naktim, kai jojo tėvo širmius naktigonių. O suprato ir įvertino tik likęs kavalerijos kariūnu, klausydamasis kapitono Giedriūno pamokų, kuris su tokia didele meile ir susirūpinimu apie žirgą kalbėjo, lyg norėdamas įkvėpti savo būriui garbingų protėvių dvasią, kurie su žirgu niekada nesiskyrė, net ir mirdami. Rodės, kad kapitonas pats už žirgus galvą padėtų — taip brangūs jie jam buvo.

Greit slinko kavaleristams laikas jojykloj bešokinėjant per kliūtis, bemankštinant žirgelius. O ten aikštėj už tvoros jų draugai pėstininkai vis dar mynė žemę, prakaitą liejo. Ir jiems gaila buvo anų savo pavargusių draugų. Patys jie neįtūtė jokio nuovargio ir norėjo joti dar daugiau, skraidyti paukščiais po jojyklą, svaigintis laisve. Tik pietums trimitas atskyrė juos nuo žirgų. Kariūnas Akelis su gailėsčiu paliko savo Viesulą. Nulipė, pritraukę kilpas ir atidavę gusarams parvest į arklides, būrys kavaleristų grįžo į kazematus. Eidami jie smarkiai mušė kojom net žemė ir mūrai dundėjo, ir traukė dainas gražias apie žirgus. Jos skambėjo rajone, skrido tolyn į kalnus, jaudino širdis, nes veržė iš pat sielos gelmių, iš jų vyriškų drąsių krūtinėjų.

Po pietų kazematuose visos jų kalbos tik apie arklius, tartum jie nieko svarbesnio daugiau nežinojo. Kiekvienas gyrė savąjį žirgą, didžiavos juo, ginčijos. Jonas tylėjo. Jis žinojo, kad Viesulo jam visi tik pavydėt galėjo. Vistiek tai buvo graži jaunų raitelių šeima, kurie jautė tą patį, tuo pačiu džiaugėsi ir sielos, ir mylėjos kaip tikri broliai. Juos, iš visų Lietuvos kampų surinktus, svetimus, surišo, suartino dainų išdainuotas žirgas. Ir jie rengėsi likti garbingais vyčiais, apginti tėviškę kardu nuo užpuolikų.

Be to, juos rišo vienas išorinis dalykas ir skyrė iš kitų kariūnų, tai pentinai. Keista, bet tie paprasti prie batų užkulnių prisegti „geležgaliai“ slėpė savy kažkokią jėgą, net garbę, tik reikėjo būti jų vertu. Malonus buvo jų metalinis skambesys, kai vyrai žengė, drąsiai kojas statė, — beveik muzika, upelio čiurlenimas, mergaitės klegesys ar rytmečio paukščio daina. Nebuvo tai nieko pikta, gal tik vaikiška, kad jie per dažnai sudauždavo savo kulnėmis.

Viena, kas juos prablaivindavo ir staigiu smūgiu nutrenkdavo į realybę — buvo vidaus tvarka, kur aukštesnieji ir žemesnieji viršininkai parodydavo didžiausią rūpestį kavaleristais, ieškodami dulkių karabinų vamzdžiuose (kurios jiems vis buvo arklio kanopos didumo) ir prailgindami metus valandom. Bet ir valandas su kardu stovėdami, jie siela skraidė ant savo žirgų ir nenupuolė dvasioj.

(Bus daugiau)

Atmink, kad žirgas negali kalbėti, taigi ir pasiskųsti, — rūpinkis juo!

Skraidantis leitenantas

Patenkintas dėjosi parašiotą leitenantas Jonas Žiaurys. Koks puikus jausmas — širdis nerimsta krūtinėj, kad tik greičiau skristi.

Puskarininkis dar jam padavė odinę pošalmę ir didelius, skaidriai blizgančius akinius.

— Ką aš jais veiksiu?

— Ponas leitenante, prašom užsidėti, lėktuve labai didelis vėjas. Leitenantas padėjo, užsimovė pošalmę ant galvos, o akinius uždėjo ant kaktos ir priėjo prie veidrodžio. Nustebo vyras: savęs nebepažįsta.

— Šimtą mergužėlių išbučiuočiau 36-ju bučiavimosi būdu — tikras lakūnas: odiniai rūbai, parašiuotas ir akiniai ant kaktos. Ach, kad mane matytų dabar Snieguolė, kaip ji džiaugtusi... Pupsike tu, pupsike, ar tu tikiesi, kad tavo Jonas tuojau skrenda, — ech, kaip paukštis — nusijuokė ir atsisukęs kreipėsi į pasiruošusį skristi seną kapitoną:

— Ponas kapitone, aš pasiruošęs, malonėkite neatsisakyti mane įspėti, gal kas netvarkoj?

Kapitonas lengvai nusišypsojo, nežymiu žvilgsniu permetė švelniai visą leitenanto figūrą.

— Pone leitenante, viskas tvarkoj, bet... — kapitonas pusbalsiai nusijuokė ir nieko nepasakė.

— Pone kapitone, sakykite, kas yra, jūs nebaigėte.

— O taip, viskas tvarkoj, tik bijau, jus skridimas apvils; nieko ypatingo, o gana pavojinga. Ar jūs mokėsite reikalui esant pasinaudoti parašiotu?

Leitenantas Žiaurys susimąstė: argi reikėtų šokti iš lėktuvo. — O jeigu parašiuotas neišsiskleistų, arba būtų negalima iššokti — peržemai... Ach, ne, lėktuvai toki stiprūs, o motorai galingi. Ne, ne, šimtą kartų ne... Snieguole, ar tu jauti, kad aš galiu užsimušti; tu, gal būt, teisybę vakar man kalbėjai. Taip, tu turi be galo gerą moterišką intuiciją.

O ne!... Tai buvo taip neseniai. Jaučiau dar tavo švelnius

pabučiavimus. Ar tu žinai, kad už juos aš daug daug ką atiduočiau...

Ne — ir vėl aš pas tavo ateisiu. Ateisiu, kai bus melsva prieblanda ir niekas netrukdyt mūsų laimės...

— Pone leitenante, perilgai svajojate. Aš puikiai suprantu, nors ir vedęs. Kas iš mūsų nebuvo jaunu, nevedusiu. Kas nemylėjo šiltų tamsių pavasario naktų, kas netroško mėnulio šviesos, pasaldintos mylinčios moters glamonėsiams. Bet dabar — užmirškite tai. Jūs pasiryžote būti aviacijos kari-ninku, atiduoti save visokiam likimui; bet tai smulkmena, tik dabar šiurpulingai visa tai skamba. Po kelių skridimų jūs su tuo apsiprasite.

Nėra laiko, aš noriu jums kelis žodžius pasakyti dėl nau-dojimosi parašytu, — malonėkite eiti su manim prie lėktuvo.

Leitenantas paraudęs sekė paskui kapitoną.

— Velnias rautų, jeigu užsimuščiau vietoj, tai dar nieko, bet kad tik nelikčiau invalidu...

Netoli leitenantas Jonas pamatė priešais stovintį lėktuvą.

— Anbo III 48 Nr.

— Prašau lėktuvan, aš jums parodysiu, kaip prisirišti, kad figūras darant neišpultumėte.

— Pasiuto, — pamanė leitenantas, — net prisirišti, na, o jei reikės man iššokti, kas tada?! Ne, geriau nesirišiu, vis greičiau bus galima iššokti.

— Labai ačiū, ponas kapitone, aš neiškrisiu.

— Ne, pas mus neleidžiama visiškai pakilti, jei neprisirišęs, tik supraskit, — tuo išvengiama daug nelaimių. Jeigu, sakysim, kylant ar leidžiantis tektų kapotuoti — lėktuvui persiversti per nosį ant nugaros, tuomet jeigu prisirišęs, tai neiškristumėt; kitaip būtų, jeigu neprisirištumėte: kapotuojant išpultumėt ir lėktuvo uodegos kylilius priplotų prie žemės, o mažiausiai — nukirstų kojas.

— Ar pasiuto, — pamanė Jonas, — tuomet reikia prisirišti... bet kaip reikės iššokti?!...

— Ore, jeigu būsim mažiau kaip 150—100 metrų, tai nei nešokit, vistiek parašytas neišsiskleis. O jeigu būsime aukščiau, tai ištrauksite šitą iš diržo kaištelį ir galėsite šokti, diržai patys nupuls. Dabar prikabinkite parašiuo virvutę prie lėktuvo ir, saugok Dieve, jos neatkabinkite šokdamas, kitaip parašytas neišsiskleis. Jeigu kartais ir su prikabinta virvute iššoksit, o parašytas neišsiskleis, tai patraukite šitą atsarginę rankeną. Be to, nešokit tol, kol aš jums neparodysiu ženkle

šokti ir atsigręžęs nesužiksiu; kai aš visa tai padarysiu — jūs šokite, bet tik visa padarykite kaip sakiau: ištraukit kaištelį ir šokit, o iššokęs dėl visa ko patraukit atsarginę rankeną, — tai ir viskas. Supratot?

Leitenantas pažiūrėjo į lėktuvą, paskui užmetė baltą akį ir ant kapitono.

— Supratau viską puikiai.

— Gerai, dabar prašau sėsti, tuojau skrisim. Mechanikas, prašau čia!

Greit atbėgo visas išsitepęs mechanikas. Dar uždusęs paklausė:

— Ar išjungta?

— Išjungta, — atsakė kapitonas.

Mechanikas paėmė už propelerio, kelis kartus jį apsuko ir sušuko:

— Kontakt!

— Kontakt, — atsakė kapitonas.

Po to, kapitonas kažką pakrapštė, patraukė, pasuko ir motoras suburbė, propeleris sužviogė. Aplink lėktuvą susiūbavo žolė — linko nuo propelerio daromo vėjo. Propeleris, kaip koks milžinas, griebia orą savo mentėmis ir sviedžia atgal; vargas tam, kas pakliūtų po juo.

Pasakoja, kad Palangoj užvedant motorą nesuspėjo pasitraukti mechanikas, tai kad žiebė propeleris jam per nagus — pirštai ištiško; o mechanikas ne savo balsu pradėjo šaukti; iki to laiko, sako, niekas nebuvo girdėjęs tokiu balsu žmogų raudojantį. Neliko nieko kito daryti, kaip užkišti burną, įsodinti į lėktuvą ir nuvežti Kauno ligoninėn. Ponai, kaip jūs manot — 2000 apsisukimų per minutę!

Pilotas (kapitonas) didina gazą, motoras ūžia, dunda, atrodo viską sunaikins, nuvers. Užpakalyje lėktuvo dulkės ir šiukšlių debesys, žmonės nuo lėktuvo traukiasi, laikydami kepurės. Lėktuvas sujudėjo, kopia ant pastatytų po ratais kaladėlių; skristų, jeigu jų nebūtų. Tai paduota maksimumas gazo — mėginamas motoro galingumas. Štai jau vėl mažėja motoro ūžimas, propeleris jau šiaip taip matyti besisukant. Mechanikas skuba; numeta iš po ratų kaladėles ir pats bėga į šalį. Ir vėl pradeda motoras galingiau kaukti. Lėktuvas pradeda riedėti; iš pradžių lėtai, o paskui kaip koks limuzinas. Rieda iki patiestų baltų marškų, tai startavimo vieta. Prie marškų rūksta mažas laužas, kuris rodo vėjo kryptį.

Starto budėtojas stovi prie marškos ir turi pakėlęs raudo-
doną vėliavėlę, — tai ženklas, kad kilti negalima.

Lėktuvas Anbo III Nr. 48 sustojo, motoras lengvai dirba,
propeleris vos-vos sukasi; tučtuojau prie jo pribėga starto bu-
dėtojas; pasistiebęs dirstelėjo į lakūną-pilotą ir parašė: pilo-
tas kap. Juraitis, o į žvalgą kreipdamasis paklausė:

— Pone leitenante, kaip jūsų pavardė?

— Leitenantas Žiaurys.

Budėtojas pakartojo ir lengvai nusilenkęs pabėgo į šalį ir,
pakėlęs baltą vėliavėlę, kelis kartus pamojo priekin. Sužžė lėk-
tuvas, sukaukė propeleris; Nr. 48 riedėjo žeme iš pradžių lė-
tai, paskui vis greičiau, greičiau ir kilstelėjęs uodegą dar kiek
bėgo žeme, o vėliau ir ratai atsiplėšė.

Starto budėtojas baigė rašyti: žvalgas — leitenantas Žiau-
rys, lėktuvas Anbo III Nr. 48 pakilo 9 val. 25 min.

Patepinkintas ir kartu šiek tiek bijodamas sėdėjo leitenan-
tas Žiaurys. Jis aiškiai jautė, kada lėktuvas bėgo žemė, nes
buvo jaučiamas kažkoks šokinėjimas, staiga pajuto, kad jokio
smūgio jau nėra ir Nr. 48 lyg ir pakėlė savo nosį aukštyn.

— Sustojom, — pagalvojo leitenantas Jonas, bet kartu kaž-
kodėl netikėdamas pats sau, pasviro į šoną ir dirstelėjo žemyn.

— Stebuklas, — sušuko, — skrendu!... Ach, Snieguole,
Snieguole, tu mano širdie...

Mintys blaškėsi Jonui, kartu negalėjo atitraukti akių nuo
apačioje besikeičiančių vaizdų. O vėjas, kuris, rodos, ant že-
mės visai nebuvo jaučiamas, čia viską rauna, plėšia, drasko.
Pagaliau, atitraukė Jonas akis ir dirstelėjo į altimetrą. Alti-
metro rodiklė pamažu kilo: 5... 6... 7... 9... 10..., tai šimtai met-
rų. Leitenantas savo akim netiki:

— Nejaugi mes jau kilometro aukštyje, ar seniai čia bu-
vom ant žemės?

Staiga nukreipia akis į anemometrą.

— Greitis — 130 kilometrų per valandą.

Taip leitenantui Žiauriui galvojant, staiga lėktuvas skris-
damas pilnu greičiu pakrypo.

— Sugedo kas nors, — pamanė jisai.

— Ach, kaip mane smaugia, trūksta oro, kraujas spau-
džia kaklą, kodėl gi mane verčia ir spaudžia prie šono?

Tuo laiku lėktuvas greit išsilygina ir ramiai plaukia pir-
myn.

— A-a tai posukis buvo, kad jį kur pypkiai, kaip neja-
ku, — mąstė Jonas.

Vaizdai keičiasi, kaip ekrane. — Dieve mano, koki mažučiai nameliai, kaip degtukų dėžutės, o žmonės, kaip taškeliai, atrodo sulindę į žemę. Nemunas, kaip mažytis upeliukas. Ir dugnas matyti. Kaunas mažytis, kaip Alvitas, gal gi čia ne Kaunas?... Nu taip, štai Panemunės tiltas, žaliasis tiltas, Aleksoto... Vargė tu mano, „primusėlis“ (traukinėlis), kaip juoda kirmėliukė, vos vos juda. Kokia mažytė Įgulos bažnyčia.

Snieguole, tu nė nesvajoji, kad aš dabar skrendu... Palauk, kuri čia bus jos gatvė? Štai Įgulos bažnyčia, Gedimino gatvė, Kęstučio, ten tas aukštas mūras, tai Valstybės teatras, vienas namas, du..., o taip, anas, šviesiai geltonas....

— Viešpatie, kas čia darosi, žemė man šone atsidūrė... — jau viršuje galvos, dangus apačioj; kaip biauriai spaudžia prie lėktuvo, kas nors atsitiko, jau motoras vos vos dirba, čiaudo — sugedo tikriausiai...

Leitenantas pasižiūri į veidrodėlį, esantį prie sparno.

— Kapitonas ramus, o gal veidrodėlis blogai rodo? Ne, kaip aš išbašes...

— Pagaliau viskas tvarkoj, bravo! žemė vėl apačioj; štai kas, mirties kilpą išvertėm, — nelabai malonu.

— Kas čia vėl smarkiai spaudžia prie sėdynės, kojų, rankų negaliu nė pajudinti... jau smunkam ant sparno... ach... net lengviau. Kas čia galėjo būti — pradžia kilpos, bet... tai „imelmanas“ buvo. Ir vėl... dabar tikrai krentam, motoras čiaudo, propeleris matyt kaip sukasi, mes krentam žemyn, matyt, srovė įvarė mus suktukan... „Pagerbta“ tikriausiai mums... Dieve mano, pirmą kartą išskridau ir... och, viskas tvarkoj, lėktuvas skrenda kaip lydeka... Įdomu, ko kapitonas pažiūrėjo į veidrodėlį ir nusijuokė, matyt, šposą kokį iškrės. Oi... kad jį kur perkūnas, vidurius plėšia...

Leitenantas Žiaurys išsišiepė, dantis sukando, griebė abiem rankom už lėktuvo kraštų. Kapitonas pasižiūrėjo į veidrodėlį ir nusijuokė. Padavė gazą ir vėl Anbukas skrido, kaip niekur nieko. Leitenantas pamažu atsigavo.

— Kad jis kur kiaurai staugdamas, vos krūtinės nesuplėšė. Biaurus daiktas, kaip tik nuėmė gazą, taip ir pradėjo Anbo III akmeniui kristi...

Dar visiškai Jonas neatsigavo, o jau kapitonas padavė „knipelį“ pirmyn, pastūmė gazo rankeną taip pat pirmyn, lėktuvas kaip strėlė nэрė žemyn, tai „pike“.

— Na, dabar tikriausiai amen, kaip Dievą myliu, sulysim į žemę. Anemometras rodo net 18... krūtinę drasko.

Staiga leitenantas net nupuolė nuo sėdynės, nes staigiai perėjo iš „pike“, užplėšė aukštyn ir vėl išlygino.

Nr. 48 lekia kaip kulka, debesys apačioj. Staiga tik vikst per sparną ir apsvirtė, tai „bačka“. Leitenantas apsidairė ir pasipurtė. Altimetro rodyklė vis ryte ryja brūkšnius, štai jau 2 klm. aukšty ir 3 su viršum...

— Koks gražumas, viskas atrodo kaip žemėlapyje: upės lygiai taip išvingiuotos, štai Birštono kilpa, ten Prienai, Alytus, trys ežerai..., o čia Neris, Klebonišķiai, Jonava, Raudondvaris; pilni laukai „degtukų dėžučių“, balų, miškų; žmonių jau neįžiūriu. Baisiai juokingi miškai, kaip Žulverno pasakose, medžiai liliputiški, vos vos juoduoja nuo žemės... Ir vėl... kažkokia srovė bloškė... lėktuvas sukasi sukasi, galva svaigsta, kad tik pavyktų išlyginti... ach... kaip lengva, skrendam kaip ponai, lėktuvas plaukte plaukia pirmyn.

Dar keletas posukių, slydimų ir Nr. 48 planiruoja — leidžiasi tūpti.

— Jau motorą išjungė, veikia labai silpnai, lėktuvo nosis žemyn, — aha, tai planiruojam, altimetro rodyklė krenta, ryja šimtą po šimto. Liko vos 400 metrų, bet greitis auga, matyt,

leidžiamės mažiausiu polinkio kampu. Jau ir technikos fakulteto rūmai, bet mes leisimės kitam šone. Liko kelios dešimtys metrų, vaizdai keičiasi, žemė bėgte bėga... Kad tik neužkabintų telefono vielų. Žemė jau čia pat, altimetro rodyklė rodo nulį.

Vienas, antras smūgis ir lėktuvas rieda žeme; starto budėtojas užrašė: Anbo III Nr. 48 nusileido 10 val. 2 min.

Anbukas privažiavo prie starto ir sustojo. Leitenantas Žiaurys greit atsirišo, pakėlė akinius ant kaktos ir mikliai iššoko. Šypsodamasis bėga prie kolegų, kurie stovi prie pat starto; bet kažkas jį timpltelia atgal. Atsigręžęs pamato, kad užmiršo atsegti parašiuoto virvutę. Kolegos prunkščia, leipsta juoku. Leitenantui Jonui baisiai nesmagu, įlipa į lėktuvą ir atsega virvutę.

Jo kolegos stovi prie lėktuvo. Vienas iš didžiųjų pasirėmęs ant krašto lėktuvo žiūri į vidų.

— Ponai, lėktuve nieko ypatingo, tik...

— Tai kokį maršrutą turėjai, — klausia mažiausias kolega.

— Dar klausai, — kažkuris atsako, — Kaunas—Ryga—Kaunas.

Visi prapliumpa juoku.

* * *

Pone leitenante, prašau pasiruosti, rytoj skrisit su uždaviniais. Turėsit nufotografuoti du perskristus punktus perspektyvoj ir du plane. Maršrutas: Kaunas—Kazlai—Vilkaviškis—Jurbarkas—Kėdainiai—Kaunas. Visus punktus fotografuosite iš 1000 metrų aukščio. Paimsite rankinį oro foto aparatą su filtru ir 6 plokšteles 13×18. Išlaikymas reikės imti, jei bus diena saulėta, $\frac{1}{375}$. Be to, paimkite žemėlapi 1:200.000, pasidarykit aeronavigacinį perskridimo lapą, apskaičiuokite kompasą kursą. Deviacijos lentelę rasite lėktuve, skrisit Anbo V Nr. 45, — įsakė leitenantui Žiauriui kapitonas Matelis.

Leitenantas Žiaurys pakartojo duotą įsakymą ir lengvai nusišypsojo. Pasiutiškai jam patinka kapitonas: augalotas, stambios kompleksijos, didelių mėlynų dangaus spalvos akių.

— Ach, kaip gera, kad galėsiu nusikristi į Vilkaviškį, nusižeminsiu su lėktuvu iki 100 metrų ir numesiu atostogaujanciai Snieguolei laišką, ot bus siurprizas..., — taip galvojo Jonas.

— Ponas kapitone, kurią valandą reikės išskristi?

— Ryte, vos mums atvažiavus į aerodromą. Mes atvažiuosime 8 valandą. Tamsta, rodosi, atvažiuoji atskirai.

- Taip, ponas kapitone, aš važinėju motociklu.
Kapitonas nusišypsojo.
— Žiūrėkit, kad nereikėtų mums be reikalo daryti išlaidų
— pirkti vainiką.
— Kodėl, ponas kapitone?
— Labai paprastai, nususiksi sprandą kur nors ir tiek, o
paskui bereikalingos išlaidos.
Staiga pribėgo uždusęs eilinis ir pranešė:
— Ponas kapitone, jus kviečia prie telefono.
— Dovanokit, ponai karininkai, — džentelmeniškai atsi-
prašė kapitonas, — aš tuojau grįšiu ir tada galėsime važiuoti
namo.

*

- Po dviejų dienų.
— Ponas kapitone, Albatrosas nukrito, — susijaudinęs kal-
bėjo leitenantas Vidutis.
— Kur?!
— Ot, ten, už slėnio.
— Tuojau praneškite budinčiam karininkui... Kas juo
skrido?!
— Leitenantas Žiaurys ir pusk. lak. Laukinis.
Fiatas užgavavo — įjungė 3 bėgį ir dūmė per aerodromą —
skubėjo suteikti pirmąją pagalbą lakūnams. Doktoras sėdėda-
mas fiata dėliojo, lotynišku kvapu atsiduodančius, vaistus.

*

* *

- Šiandien bus labai smagu skraidyti: oras ramus, sau-
lutė šildo, — pakėlęs galvą kalbėjo leitenantas Žiaurys, šalia
stovinčiam kolegai leitenantui.
— Gražus oras, bet rikiuotėj skraidyti vistiek nejauku:
lėktuvai, rodos, siekia vienas kitą sparnais, nagi, neduok Dieve,
oro srovė kurį blokštų, ar pasitaikytų oro sūkury — susidurtų
ir liktų tik „skudurai“.
— Rikiuotėj skris: leitenantas Žiaurys — Albatrosu, lei-
tenantas Jonaitis — Elfaugie (L. V. G.) ir j. leitenantas Pakal-
niškis — Elfaugie (L. V. G.), prašau užsidėti parašiuotus, — iš-
pyškino vyresnysis — „staršina“.
— Kokius — itališkus ar vokiškus?
— Vokiškus su kamanom, — atsakė vyresnysis.
— Nežinau, kodėl aš šitais vokiškais parašiuotais nepasi-
tikiu; man atrodo, kad maišas, prikištas pakulų ir tiek. Ir dar

neturi jokios atsarginės rankenos, neduok Dieve, automatiškai neišsiskleis, tai „pagerbta“, — filosofavo j. leitenantas Pakalniškis.

— Sako, kad iš mažesnio aukščio jie daug patikimesni, — atsakė leitenantas Žiaurys.

— Ar patikimesni, ar ne, bet aš baisiai nemėgstu „kamanotis“, iki užsidėdi tu jo kamanas, iki jį prikabini, o lėktuve sėdėt taipgi nėra kaip, — netylėjo leitenantas Jonaitis.

— Ponai karininkai, prašau paskubėti, — motorai kaista, — paprašė vyresnysis.

— Ponai, priekin!

Po dviejų minučių, starto budėtojai pamosavus balta vėliava, kaukdami skubėjo trys lėktuvai; įsibėgėję, pakėlė uodegas ir atspilė nuo žemės. Štai visi trys plaukte plaukia virš angarų.

Leitenantas Žiaurys linksmas sėdėjo Albatrose. Laikas nuo laiko žiūrėdamas į altimetrą ir anemometrą. Altimetro rodyklė kilo brūkšnis po brūkšnio, štai 500... 600... 1000... 2000... 2500...

— Ach, kaip šalta. 6° šalčio, o ant žemės 19° šilimos.

Anemometras rodo 14. Leitenantas pasviro ir pažiūrėjo per lėktuvo kraštą žemyn.

— Namai mažučiuakai kaip skruzdės, o žmonių visiškai nežiūriu. Debesys apačioj lėktuvo, koki keisti kaip dūmai, kaip toli matyti! Vedamojo lėktuvo žvalgas iškišo dešinę ranką, tai ženklas sukti dešinien, ir tuojau žvalgas mosuoja rankom apie galvą į abi šalis — ženklas išsiskirstyti tūpimui. Visi trys lėktuvai išsiskirsto į visas šalis ir planiruoja žemyn. Aerodromas dar gana toli. Albatrosas nustoja planiravęs, skrenda gazu: kitaip nedatrauks iki aerodromo, bet staiga baisus smūgis su didžiausiu trenksmu. Leitenantas Žiaurys nejuokais išsigąsta.

— kažkas motore lūžo. Jis pasilenkia į priekį ir pažiūri į veidrodėlį. Mato: pilotas išblyškęs nervuojasi. Dar daugiau jis pasvyra ir visa jėga sušunka:

— Kas atsitiko?

— Motoras neveikia.

Leitenantą Žiaurį šaltas prakaitas išpylė.

— Jau dabar, tai grabas: apačioj Nemunas, prieky miškas su didžiausiais šlaitais, toliau kažkokie namai, kur reikės tūpti?...

Taip galvojo leitenantas Žiaurys.

— Ką tas pilotas ten knibinėja, gal kas nors išeis — daro

posukį, beviltiškai iškošė pro dantis leit. Jonas, — anemometras rodo 7, slystam — nustojom greičio, kas daryti, apačioj miškas... Miške jokio išsigelbėjimo..., su parašiotu šokti pervėlu..., iki medžių viršūnių tik apie 30 metrų jau 20... 10... 7...

Instinktyviai leitenantas Žiaurys sugniaužia kumštį ir kerta pilotui į nugarą.

— Slystam, — nesavu balsu sukriokė ir užsimerkė...

— Dar sekundės maža dalelė ir... motoras suūžė, valio! išgel... ir vėl sustoja...

Nusiėmė leitenantas akinius, patikrino ar gerai prisirišęs ir, įpuolęs į apatiją, sėdėjo. Lėktuvas, motorui suūžus, išsilygino ir šiaip taip prasinėrė pro medžius. Mirtis kuriom sekundėm atidėta. Vėl grįžo leitenantui Žiauriui sąmonė ir jis pažiūrėjo žemyn.

— Gal ir pavyks šioj dirvoj nusileisti, maža, bet ką padarysi, o ten dar ir gyvenami namai, iš kito šono baisus skardžius apaugęs medžiais...

Pilotas spaudžia „knipelį“ pirmyn, vairai dar klauso: lėktuvas smarkiai smunka žemyn. Jau prie pat žemės.

— Smūgis, baigta su manim... ir antras... dar ne... — jau dinosi leitenantas.

Lėktuvas rieda žeme, dar keli metrai ir jis atsidurs didžiausiam šlaite. Pilotas spiria koja, griežtas posukis, susiūbuoja lėktuvas, sutraška, bet užsikimas geras. Gaila, aplūžo Albatrosiuko sparnai. Abu lakūnai atsiriša ir greit iššoka iš lėktuvo. Leitenanto veidas kaip mumijos. Jis išblyškusiu žvilgsniu pažiūri į lėktuvą ir išsitraukęs papirosą užsirūko. Pilotas atsisotojo šalia leitenanto ir taip pat nei žodžio netardamas užsirūkė. Taip abu netardami nė žodžio išstovėjo keletą minučių. Pagaliau, leitenantas Žiaurys prabilo:

— Kam tamsta leidai lėktuvui slysti, dar pusmetris ir mes būtume pakibę miške.

— Velnias žino, negalėjau lėktuvo suvaldyti, kad jį kur perkūnas — vairai visai neklusė; tiesiog stebuklingai išlikom gyvi, jei ne motoro tas mažutėlis suburbimas, būtume jau vaišinęs pas Abraomą kava.

Iš visų pusių pasipylė žmonės, jie bėgo prie lėktuvo. Prieky jų bėgo išskėtus rankas, pilnu balsu šaukdama moteriškė:

— Ponuliai, tik per plauką neužsikabinote už medžio, aš kad persigandau ir pradėjau šaukti, kad užsikabinsit, — ar girdejot, ponuliai?

Leitenantas Žiaurys nusišypsojo.

— Girdėjom, girdėjom, teta, už tai mes paplėšėm aukštyn, kad neužsikabintume.

— Tai, Dieve mielas, išgelbėjau dvi gyvybes, — linguodama galva graudingai kalbėjo nepažįstamoji.

Pro namus pasirodė fiatas, tučtuojau ir jis stovėjo prie lakūnų, daktaras išsoko su ryšuliu medikamentų....

*

* * *

— Ponai karininkai, šiandien 12 val. 30 minučių bus šventinimas ir krikštynos lėktuvų Anbo IV. Iškilnėse bus kariuomenės vadovybė. Iškilnėse įsakyta būti visiems sargybų uniformoj. Vyresnysis, paskirkit 8 ponus karininkus skristi Anbo IV paradavimui. Šie 8 karininkai parašiotus pasiims iš mokomos eskadrilės, — kalbėjo simpatiškas kapitonas.

— Anbo IV skris: ponai leitenantai Vidutis, Žiaurys....., — pranešė vyresnysis. Be to, kas šiandien skrido po du kartus iki 12 valandos laisvi.

— Jonai, ar negali manęs parvežti į namus, aš noriu persirengti sargybine uniforma, — maloniai prašė leitenantas Vidutis Žiaurį.

— Na gerai, tik tuojau, nes mes turim tik 40 minučių, o aš noriu užvažiuoti į savo namus.

— Gerai, aš galiu, kad ir dabar.

— Na, tai važiuojam.

Leitenantas Žiaurys priėjo prie savo raudonojo „žirgo“ Indian'o ir apžergęs sėdynę paspaudė starterį, motociklas suburzgė.

— Sėsk, važiuojam.

— Jau, gali!

Leitenantas Žiaurys pagazavo ir įjungė pirmą bėgį, o už 50 metrų lėkė 3 bėgiu, skaitliukas ryte rijo šimtus metrų. Vaizdai keičiasi: čia „Maistas“, stiklo fabrikas, aviacijos kareivinės...

— Jonai, per daug leidi, galim sprandus nususukt.

— Nieko, nebijok, aš dar motociklu jokios katastrofos neturėjau.

— Bet gali dabar turėti, ant posukių vistik sumažink greitį. Išsivaizduok sau, kas įvyktų, jei pakliūtų akmeniukas, tai po mūs.

— Tau tik atrodo taip, visuomet užpakaly sėdint atrodo didsnis greitis, negu yra iš tikrųjų.

Fredos kalnas. Leitenantai lekia greičiu 60 kilometrų į valandą. Motociklas prunkščia, užpakaly lieka juosta rudų dulkių. Posukis, motociklas susiūbavo, — prieky automobilis, o užpakaly jo vežimas, arkliai karmo ausimis ir piestu stoja. Leitenantas Žiaurys vistik suspėja išlyginti, bet pasitaiko čia pat griovis ir.... motociklas sukaukė, suūžė.... o paskui dulkės ir dulkės, dulkėse matyti verčiasi, ritasi motociklas, užpakaly jo ant nugaros čiuožia net švilpia leitenantas Vidutis, — jau perėjo į „suktuką“ ir ritasi ant šonų. Šalia motociklo čiuožia ant rankų ir kairės šlaunies leitenantas Žiaurys. Pagaliau nustoja greičio ir vikriai keliasi ponai leitenantai, abu pasižiūri viens į antrą.

— Velnias rautų, Jonai, ar nesusižeidei?

— Ne, o tu?

— Ir aš ne, truputį nugarą sutrenkiau... bet kaip bus?

— Blogai, į iškilmes jau nepakliūsim; gausim daboklės.

— Kad sugriebus kokį taksiuką ar motociklą, dar suspėtume.

— O, o! ir fiatas iš miesto atvažiuoja, — ir nieko nelaukdamas leitenantas Vidutis sustabdė jį. Jame sėdėjo šoferis ir aviacijos kapitonas Kelliotis.

— Pone kapitone, dovanokit, kad sulaikiau, mums važiuojant nuo kalno sprogo užpakalinė padanga ir įvyko katastrofa, ar negalima motociklą įdėti į fiatą ir nuvežti į aviacijos garažą.

— Labai prašau, jei tik pajėgsime įkelti.

Po 5 minučių motociklas stovėjo fiате, kartu prie jo ir nelaimės draugai.

— Vistik, jei ne šitos šoferiškos pirštinės, būčiau netekęs odos ant delnų; žiūrėk, kaip oda pirštinių suplyšo. Be to, susimušiau truputį kairę koją ir suplėšiau kelnes, — kalbėjo Žiaurys.

— O aš susitrenkiau nugarą ir „suierkojau“ milinę, net sagos užpakaly ištrūko.

Fiatas privažiavo garažus ir sustojo. Tuojuo pribėgo trys kareiviai ir bematant raudonasis „žirgas“ stovėjo ant žemės.

— Jonai, aš bėgu pas Praną, gal gausiu batus ir kelnes, reikia kokių nors būdu nuvykti tinkamoj uniformoj. O tu čia likęs su mechanikų pagelba gal ir suremontuosi Indian'ą.

— Gerai, bėk.

Po 20 minučių leitenantas Vidutis atburzgė „pasizabojęs“ Indian'ą su „bėda“, kartu važiavo ir leitenantas Pranas.

— Ar jau baigta?

— Ne, kad nėra siurblio... Ar atvežei siūlo su adata.

— Atvežiau, galėsi taisyti savo skudurus. Kartu atsivežiau ir šepetį, imk ir nusivalyk.

— Žinot ką, ponai, — prabilo Pranas, — aš jus galiu nuvežti į angarus, o jums čia laukti.

— Na gerai, — flegmatiškai rūkydamas papirosą, atsakė leitenantas Jonas.

Visi susėdo ir po 10 minučių jau buvo prie angarų — aerodrome.

Lėktuvai išrikiuoti, išlygiuoti, tik blizga — išvalyti. Priešais lėktuvus išrikiuoti darbininkai, dešiniau kareiviai, puskarininkiai, dar dešiniau karininkai. Priešais stovi 8 žalieji milžinai, ne savo dydžiu, bet motoro galingumu. Pamanykit, motoras 500 su viršum arkljo jėgų lupa aukštyn kaip žvėris, tai moderniškas lėktuvas, su stabdžiais ratuose.

Nelaimės draugai — leitenantai atsistoja prie savo kolegų.

Tuojuo, kaip tyčia, pasigirsta dalies vado komanda, visi apmiršta, karininkų dešinėsios pakyla prie kepurų, artinasi kariuomenės vadovybė. Trumpas pasisveikinimas ir turiningos kalbos iškilmių proga dar didina šventės nuotaiką. Po to kunigas lėktuvus pašventina ir pasako kelis žodžius:

„...Mašina be žmogaus proto yra tik masė, ji mažai ko vertas daiktas, žmogus savo protingumu jai suteikia milžinišką vertę. Mūsų būklė nuo šiandien daug saugesnė, štai, šitų milžinų dėka...”

Už kelių minučių 8 žvalgai ir 8 pilotai sėdėjo lėktuvuose. Pilotai davė ženklus padėt užvesti motorus.

— Išjungta?

— Išjungta!

— Kontakt!

— Kontakt!

Ir milžinai sukaukė, sukriokė, sušniokštė propeleriai. Mechanikai greit paėmė kaladėles iš po lėktuvų ratų ir, eskadrilės vadui davus ženklą, visi pradėjo judėti. Leitenantas Žiaury sėdėjo eskadrilės vado lėktuve. Visi 8 nuruliavo tolyn — kad būtų patogiau kilti. Eskadrilės vadui iškėlus ranką ir kelis kartus pamojus pirmyn, aštuoniukė pašoko kaip įgelta. Ach, kaip gražiai jie užplėšė aukštyn. Anemometro rodyklė bėgo, kaip musė nuo voro, čia 120... 150... 180, 200, 250, 300 ir dar su viršum. Ponai, 300 kilometrų į valandą, tai ne juokas. Vėjas kaip įsiutęs drasko rūbus, pošalmę plėšia nuo galvos, akiniai krenta. Čia ne Albatrosas ar Elfaugie (L. V. G.) — bėga žemė, bėga namai, bėga keliai,

viskas viskas bėga, o Anbukai kaip arai nardo, knisasi ore... Stai- ga visi 8 užpikiruoja ant publikos, žmonės jaudinasi. Rodos jau jau visai ant žmonių nukris, bet baisus motoro kaukimas ir milžiniškas šuolis 45° kampu aukštyn, — čia jie buvo vos viršuj galvų, o žiūrėk jau 1100 metrų aukštumoj.

Eskadrilės vadas davė ženklą leistis, leitenantas Žiaurys pakartojo, ir 7 lėktuvai kaip laukinės gervės leidžiasi, — vienas liko, jis parodys, ką žmogaus ranka gali.

Leitenantas Žiaurys labai patenkintas — sujaudintas. Ir vos išlipęs iš lėktuvo pakėlė galvą ir seilę rydamas seka pasilikėlį. O tas daro vieną mirties kilpą po kitos, tuoj bačkas, imelmaną ir suktuką.

— Dievaži krenta, — pamanė Žiaurys, — jis nespės išlyginti, juk čia pat žemė, baigta su tais vyrūkais. Toks skraidymas jį žavėte žavi.

— Ne, aš turbūt niekad taip neišmoksiu skraidyti, mano nervai neišlaikytų. Man padaro didesnę posukį ir aš jaučiu, kad kraujas sustoja, o kaip padaro „pike“ ir paskui staigiai užplėšia aukštyn, tai visus vidurius traukia laukan, o kojų ir rankų tai negaliu nė pajudini... O gal priprasiu, pasak kapitono.

Snieguotos pramošos

Sekmadienio popietis. Lauke akiną saulės spinduliai, baltutėlis sniegas ir tylą. Tolima saulė nuožulniai žeria išblyškusių spindulius, sudarydama tūkstančius kaspinių blizgančiame žiemos patale. Majestotiška ramybė gaubia sukaustytą žemę. Tik retkarčiais subrazda Mokyklos rūmų durys, šūktelia jaunas, sultingas balsas ar sušlama virš galvos skrendanti varna — bet ir tuos garsus bematant sugeria purus, briliantinis sniegas.

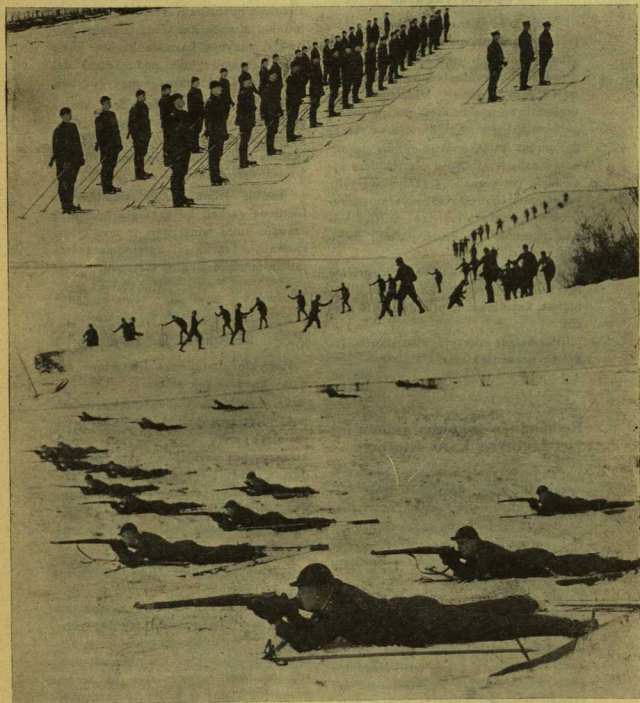
Iš gimnastikos salės išbėga būrys lengvai apsitaisiusių, raudonskrusčių kariūnų. Jauni, drąsūs, besišypsą. Nusibodo besėdėti kazematuose, mokyti įvairiausius taktinius uždavinius ar daryti trajektorijų apskaičiavimus. Jaunas žmogus trokšta veiksmo, judesių, tyro oro, gimnastikos. Jam sunku ir pagalvoti apie nuolatinį sėdėjimą prie knygos. Reik atsigavimimo, darbo pakeitimo, įvairumo. Blaivus, šviežias protas dviguba jėga ir patvarumu nugalė visokias statomas kliūtis. O kur gi atrasi daugiau džiaugsmo, atsigavimimo ir judesių žiemos metu, jei ne slidžių ar pačiužų sporte. Sunku besugalvoti ką nors geresnio laisvalaikiu, kaip keletą kartų nusileisti nuo kalno slidėmis ar padaryti porą gigančių ant lygaus ledo. Todėl sulaukę sekmadienio ir apsiginklavę slidėmis dumiam į kalnus, į saulę ir purų sniegą. Skubam, taikome dirželius, o čia kaip ty-

čia nesiseka. O vakaras netruks pri-
siartinti.

Baigta. Šlaitas čia pat. Atradame keletą ankstyvesniųjų draugų, įkaitusių, snieguotų, patenkintų. Po kiek laiko, it skėrių kaiminė, lazdomis ramstydami, krypuodami apnykštam kalno šlaitus. Kopiam aukštyn. Nesiseka. Keli koją aukštyn, norėdamas padaryti smagų žingsnį į priekį, ir stauga, antroji, baisia nedrausminga ir kažkaip negalinti nustovėti vietoj, visu smarkumu palysta atgal, ir nė nepajunti, kaip pasineri sniego pūkuose, ir net pats nežinodamas, kokioj padėty, mojuodamas aukštyn pakeltomis kojomis, dumi žemyn. Sunki pradžia. Tačiau su įnirtimu ir šypsena, žingsnį po žingsnio, stengiamės vis aukščiau užkopti, vis didesnį kelio tarpą nučiuožti. Mūsų dauguma esam dar nemėginę šios sporto šakos, ir tik todėl tiek daug pasitaiko žingsnių į „bedugnę“. Tačiau yra jau ir tokių „specu“, kurie drąsiai ir visiškai sekmingai nušvilpia nuo kalno viršūnės, ar net išsibėgėję mėgina nušokti nuo pyliko, megzdami kai kuriuos kilpas.

Ir taip, grūnant ir keliantis, iki pat vakaro šlaite skamba juokas ir garsūs šūkavimai. O kaip jauties patenkintas, kiek energijos ir pajėgų atsiranda taip išsikvėpavus, išsimumkštintis. O nuotai! Kalnus, rodos, nuverstum, tik duokit atspirties tašką.

Šalia slidžių sporto yra daug ir pačiužų mėgėjų. Stadione, ant plyno it

Kariūnai pašliūzininkai snieguotų laukų platybėse

veidrodį ledo, vikriai laksto visų kur-
sų kariūnai, atlikdami įvairiausių triu-
kus ir lavindami vikrumą.

Kar.-asp. G-nas

Sporto vakaras

Vasario 4 dieną gimnastikos salėj
įvyko kariūnų sporto vakaras. Pro-
gramą sudarė įvairūs sporto numeriai
prie įrankių, fechtuotės, bokso ir romė-
nų imtynių pratimai. Didžiausio pasi-
sekimo ir nuostabos svečių tarpe sukėlė
gimnastika prie įrankių. Čia ne vienas
gal pirmą kartą pamatė pilnus darnu-
mo, drąsos ir raumenų elastingumo ju-
desius. Ne vienai gražiųjų žiūrovių,
nejučiomis išsprudo šūksnys ar sudre-
bo širdis, matant įvairias „mirties kil-
pas“, „saulės“ ir kitus judesių meno
pratimus.

Sporto vakare dalyvavo ir priėmė
sportininkų parada Mokyklos Virši-
ninkas, karininkai ir pilnutėlė salė sve-
čių.

Pasibaigus sportui, valso akordai iš-
kvietė poras šokiams.

Kar.-asp. G-nas

Reikšminga sukaktis atgimusios Lietuvos karo istorijoj

Šių metų vasario mėnesio pradžioje
sukako 15 metų, kaip garbingoje žūt-
būtinėje kovoje dėl nepriklausomybės
žuvo pirmieji Lietuvos kariuomenės ka-
riai: karininkas Juozapavičius — Aly-
tuje ir kareivis P. Lukšys — Taučiūnų
kaime, ties Kėdainiais.

Šią dieną (buvo sekmadienis) grį-
žus po pamaldų iš bažnyčios, Mokyklos
karininkai ir visi kariūnai ir kariūnai-
aspirantai susirinkome savo tylion
šventovėn — aktų salėn. Marmuro
lenta, kurioje auksu įrašyti kovose dėl
laisvės žuvusieji Karo Mokyklos auk-
lėtiniai, buvo papuošta gyvomis gėlė-
mis.

Atvykęs bataliono vadas pulk. But-
kevičius, trumpais, reikšmingais žo-

džiais, pats nepaprastai pergyvenęs,
priminė visiems šios nepaprastos su-
kakties svarbą ir esmę, nurodydamas
mums, susikaupusių karių - jaunuolių
šimtams, tuos šviesius pavyzdžius —
pirmąsias kautynių aukas, dėl laisvės
žuvusius buvusius Karo Mokyklos auk-
lėtinius ir apskritai visus žuvusius Ne-
priklausomybės karuose karius, kurie
savo pareigą vykdė, paaukodami dėl
gimtosios žemės savo jaunas gyvybes.

Po šių žodžių, pilnoje kariškosios
jaunuomenės mūsų šventovėje užvieš-
patavo mirtina tyla, o po valandėlės
jaudinančiai prabilo gėdulingi, šurpūs
Šopeno maršo akordai...

Tautos Himnu, atgimusios tėvynės
Lietuvos garbei, buvo baigtas pirmųjų
brangių aukų minėjimas, ir mes tylūs,
susikaupę tvarkingai apleidome tuštė-
jančią mūsų Mokyklos šventovę.

Kar. j. p. M.

Šešiolikta II. 16-ji

Mokyklos batalionas išsirikiauo er-
dvioj gimnastikos salėje.

Atvykęs Mokyklos viršininkas trum-
poj, turiningoj kalboj priminė prieš
šešiolikta metų mūsų tėvynės nepri-
klausomybės paskelbimo aktą, pabrėž-
damas, kad jį įgyvendino tik narsūs,
pasiryžę mūsų savanorių pulkai, kurių
dvasioje bręsdami mes turime planin-
gai rengtis siekti didžiųjų lietuvių tau-
tos idealų.

Sugiedojus Tautos Himną ir sušu-
kus vyriausybei ir vadovybei tris ga-
lingus „valio“, Mokyklos viršininkas
įteikė nepriklausomybės šventės pro-
ga J. E. Valstybės Prezidento apdo-
vanotiems Mokyklos karininkams, ka-
riūnams, kar. aspirantams liktiniams
puskarininkiams ir civiliams tarnauto-
jams ordinus ir medalius:

Kapitonui Bilevičiui — Gedimino or-
diną 4-jo laipsnio.

Gedimino ordino medalį 3 laipsnio

Kariūnams:

vyr. pusk. Perminui Viktorui,
jaun. pusk. Krasnickui Stasiui,
" " Grigaliūnui Kaziui,
" " Kugrėnui Marijonui.

Kar. aspirantams:

Avižoniui Vytautui,
Jasinskui Jonui,
Veitui Jonui,
Siliūnui Aleksui,
Baliūnui Adolfui,
Staniuliui Česlovui.

Liktiniams:

vyr. pusk. Griniui Oskarui,
jaun. pusk. Rapnikui Kaziui.

Civilin. tarnautojams:

Kregždžiui Matui
Vitonui Adomui.

Maršo lydimi sutartinais išžingsnia-
vome pro salės duris oran ir netrukus,
pilni kilnios šventės įspūdžių, paskli-
dome saulėtuose savų kuopų kazema-
tuose.

Rengiamės būti gerais šauliais

Į šaudymo parengimą mūsų kariuo-
menėje, o ypačiai Karo Mokykloj,
kur rengiama mūsų karininkija, kre-
piama labai daug dėmesio. Ir ne vel-
tui tai daroma. Juk karys ir blogas
šaulys — du visai nesuderinami daly-
kai. Mokėti taikliai panaudoti ginklą
kovos lauke — būtina sąlyga kiekvie-
nam kariui.

Rengiamės ir mes, kariūnai. Atlė-
kę parengiamuosius pratimus šrateliais
ir kovos šoviniais, baigiami pagrindinį
pratimą, kuopoms ir būriams tarpusavy
berungtyniaujant. Vieni kitus pran-
lenkti šaudymo taiklume — visų troš-
kimas. Iš čia ir kyla nuoširdus šau-
dymo pasiruošimo darbas, kurio vaisiai
paaiškės priziniame šaudyme.

Rengiamasi atidžiai seka ir aukš-
tesnieji vadai. Štai ir bataliono va-

das, iš kiekvieno būrio parinkęs po 10
geresnių šaulių, tikrino šaudymo taik-
lumą iš „stačiom“, „klupščiom“ ir „gu-
lom“ padėčių. Pirmoji vieta kitu at-
žvilgiu teko 2-ajai kadro kuopai.

Tokie patikrinimai dar daugiau pa-
skatins padirbėti, kad priziniame šau-
dyme Karo Mokykla pasirodytų ge-
riausiai.

S.

Egzaminai eina

Kaip kiekvienais metais, taip ir šie-
met, po stropaus keletos mėnesių dar-
bo, prasidėjo egzaminai.

Vieniems jie jau galutiniai, išlei-
džiamieji (kadro kariūnams ir kar.
aspirantams), o kitiems (jaun. kurso
kariūnams) tik perėjimas į kitą, aukš-
tesnį kursą. Tačiau visiems vienodai
jie yra svarbūs ir reikšmingi.

Per tą mūsų buvimo karo Mokykloj
laikotarpį daug, pasirodo, įgyta naujų
žinių, daug spėta patirti karo srities
dalykuose.

Dabar tenka tik visas šitas žinias
pakartoti. Atitinkamai sutvarkyti, su-
kristalizuoti ir jau egzaminų formoj
parodyti, ką sugebėjom per tą laiko-
tarpį išmokti, kaip supratom lektorių
paskaitas. Pėstininkai susirūpinę įvai-
riais kulkosvaidžiais, rankiniais gink-
lais, artileristai nerimsta dėl balisti-
kos, art. šaudybos, raitininkams vėl
neduoda ramybės visokios kavalerijos
žinios ir kita. Visi stropiai ruošia įvai-
rias taktikas, ryšius, pionierių dalykus
ir kt.

Žodžiu, darbas virte verda. Iki
Velykų jau bus išlaikyta didesnė eg-
zaminų dalis. O po egzaminų, sykiu
su seniai lauktu pavasariu, prasidės ki-
ti, daugiau praktiški, atliekami laukuo-
se, gynam ore, užsiėmimai. O po to,
stažas, poligonas ir kitos lauktos ir ne-
lauktos prašmatnybės.

M.

Stud. atsargos karininkai prie žirgų

Buvusieji Karo Mokyklos auklėtiniai, studentų atsargos Karininkų Korp! „Ramovės“ korporantai pereitą žiemą ir pavasario pradžioje rinkdavosi sekmadienių rytais Mokyklon ir čia, Atsk. raitų žvalgų būrio vado kap. Andriūno instruktuojami, Mokyklos manieže ar jojkloje atlikdavo jodinėjimo pamokas. Labiausiai kariškai akademinėi jaunuomenei patikdavo įdomūs, nuotykingi lauko jojimai, iš kurių grįždavo patenkinti, pilni išpūdžių ir kupini jaunos, kariškos dvasios, vikrumo. Vėl jausdavosi tais judriais, energingais jaunuoliais - kariais, kuriais prieš vienus, dvejus ar kelius metus buvo, gyvendami ir dirbdami šioje vienintelėje mūsų tėvynėje vyriškumo, drausmės ir nuolatinio įtempto darbo mokykloje.

Velykų atostogos

Kadro kariūnai nuo kovo mėn. 28 d. iki balandžio mėn. 9 d., o kariūnai aspirantai nuo tos pat kovo mėn. 28 d., iki balandžio mėn. 4 d., buvo paleisti Velykų švenčių atostogų.

Pavasario šventė

Pasaulis taip gražiai ir tvarkingai surėdytas, kad laiks nuo laiko visiems jo gyventojams yra daugybė vienokių ir kitokių džiaugsmų (be abejo, yra ir skausmų, jei jų nebūtų, nepažįstamas būtų ir džiaugsmas). Gyvenimo ratui nepaliaujamai sukantis, ateina laikas, kada mūsų žemė savo sugadintą veidą atsuka į skaisčiosios saulutės akis, kuri taip jai nusišypso, taip meiliai iš aukštų žydrųjų mėlynių nusikvatoja, kad vietoj niūraus vaizdo, stoja naujas, tūkstančiais varsų pasi-puošęs. Gamta savo grožiu taip paveikia žmogų, ypač jauną, kad jis susižavi, gėrisi jaja, pilna jaunatvės galingumu dvelkiančia krūtine kvėpuoja tyrą orą. Jo jausmai tada nepaprastai pakyla, rodos, visą pasaulį apkabintų ir priglaustų prie savo karštai plakančios širdies; nors tam jo rankos ir per trumpas, bet savo dvasia jis glamonėja pasaulį.

Taip jau viskas Kūrėjo surėdyta, niekas to nepakeis, o keisti ir reikalo nėra. Juk jaunystė, kaip tas pavasaris, privalo būti galinga ir su audromis veržtis į priekį, siekiant kilnių dalykų.

Štai jau švinta nauja pavasario šventė. Greit vėl rajone sužydės įvairiaspalvės gėlės. Gėlės, kurios pernai, pirmą kartą atvykus, tokį puikų įspūdį sudarė, kiekvieną viliodamos į save; o mūrai — milžinai tada dar didingiau atrodys, saulės spindulių bučiuojami. Širdys gi dar daugiau prisipildys begalinį norų čia gyventi ir dirbti. Juk kiekvienas kampelis čia malonus, brangus, lyg antra gimimo vieta.

Gamta daug ir labai daug reiskia žmonių gyvenime, ji yra vienas iš žymiausių aktorių supainiotos gyvenimo dramos, tragedijos, komedijos. Mes kariūnai esame laimingesni už kitus, nes turime didelę progą visais metų laikais bendrauti su gamta. Pažinkime ją ir pamilkime, tada galėsime veikti harmoningai susiderinę su jos akordais ir lengvi, drauge malonūs bus tada mūsų kartais itin sunkoki darbai.

Juk ir mūsų žilieji seneliai, senovės lietuviai, buvo tikri gamtos vaikai, jos prieglobsty gimę, augę, gyvenę ir su jos pagalba rišę savo intimiausius reikalus, laimėdavę karus.

Nepraleisime ir mes tos didžios progos veltui ir pasiryšime susidraugauti su gamta, auštant šiai pavasario šventei.
Kar. A. V.

Sporto frontas

Šių metų žiema nebuvo labai palanki žiemos sportui, tačiau kariūnai turėjo progą išmokti bent pradus pašliužų sporto. Vadovaujami leit. Jaruševičiaus, vyresniojo kurso kariūnai turėjo užsiėmimus kalno šlaite prie Mokyklos rajono. Dar rudenį buvo paruošta vieta pašliužų sportui: kai kur nukasti šlaito nelygumai, sulyginėti grioviai ir duobės. Be to, padarytas tramplinas šokimams su pašliužomis. Tokioj pačių padarytoj vietoj kariūnai praleido daug smagių valandų, viusulu skrisdami nuo kalno, kiti, kūliais risdamiesi, pasiekdavo pakalnę... Kau-

no apylinkėse matė ilgas virtines karabinuotų pašliužininkų, kopiančius į kalnus ir besileidžiančius nuo jų.

Be kasdieninės gimnastikos salėje, Mokykloj žiemą buvo pamėgtas bokso sportas. Buvo projektuojamas padaryti Mokyklos bokso pirmenybės, bet dėl laiko stokos šis nebuvo įvykdyta.

Orui atšilus, gimnastikos užsiėmimai perkelti į lauką. Čia visi, kas nori ir nenori, gauna pastumdyti rutulį, mėtyti diska, ietį, šokti į aukštį, į toli, pažaisti krepšiasvydį, kvadratus ir t. t. Laisvalaikiu stadione gali pamatyti lengvos atletikos mėgėjus: šokikus, mėtikus, bėgikus. Visi mėgina savo energiją sukaupti kokiai nors šakai.

Bet svarbiausį dėmesį atkreipė į save kolektyvinis sportas —

Futbolas

Iš kariūnų ir kariūnų aspirantų susidarė net dvi, gana stiprios futbolo komandos. Komandų dalyviai treniruotis gauna kasdien laike gimnastikos. Nuolatiniai pratimai, fizinis pasiruošimas per gimnastikos užsiėmimus ir priprasta kariška drausmės sunitavo pirmąją futbolo komandą į stiprų vietą. Tiesa, daugelis žaidėjų jau senai žaidė futbolą ir yra savo specialybės žinovai, tačiau yra ir tokių, kurie nebuvo žymūs futbolistai, o tačiau, Mokykloj pasireiškė kaip vieni iš geresnių sportininkų. Geresnių žaidėjų galima išvardyti žaidusį S. Š. Kovo LL komandoj kar. asp. Guzauską, kybartietį kar. asp. Račkauską ir LFLS žaidėją A. klasės kar. asp. Vizgirdą. Visi trys žaidžia puolėjais. Likusieji komandos dalyviai, kartu su vartininku kar. j. p. Kvedaru, anksčiau niekur nebuvo pasižymėję. Tačiau iš jų labai geras gynėjas kar. j. p. Savitis ir centro havas kar. gr. Baltikauskas. Abudu, be to, yra ir geri lengvaatletai. Bendrai, komanda daro gerą įspūdį, nes yra susižadusi, turi drausmingą puolamą dvasią.

Kar. j. p. R. M.

Su žemėlapiu ir planšetu į laukus

Pirmųjų saulėtų, pavasariškumu žavinčių balandžio dienų — linksmybų švenčių ir jų nepamirštinių, greit prabėgusių atostogų — „vien atminimas bepaliko“...

Rausvųjų mūrų kariūniškoji drausmė ir tvarka vėl lydi mūsų jaunas dienas.

Subraškėjo, pagaliau, teoretiškojo mokslo frontas: žymiai rečiau gręšė mums eventualūs egzaminų pavojai (daugumą jų jau anksčiau pergyvenome), vis rečiau turėdavome tankinės rikiuotės malonumų.

O, štai, vieną rytą, ginkluoti planšetais, žemėlapiais, pieštukais, trintukais ir liniuotėmis (priešpiečių kotlietas ir francūziška bulka — „atminčiai“, nes daugumas pastaruosius likvidavo lengvumo sumetimais tuoj po pusryčių dar kuopoje), topografinys grupių vadovų -karininkų vedami, išsisklaidėme nuo Mokyklos rūmų į visas šalis ir atsidūrėme žaliuojančių laukų, Kauno for-

tų, marguojančių kaimų platybėse.

Pradžioje mokėmės praktiškai apskaičiuoti ir išbrėžti įvairių didžiųjų mastelius, vėliau, vadovui padedant, darėme parodomąją nuotrauką, prisimindami visus nuotraukų darymo būdus.

Antrąją dieną buvo pasivaikščiojimas „su žemėlapiu“, o mes mokėmės visų orientavimosi būdų.

Visi buvome patenkinti šiais užsiėmimais, nes čia nereikėjo nei lygiuoti, nei eiti kojon, nei, pagaliau, neramiai sėdint juodai nudažytame suole atyžiai sekti, kurie bilietai dar lieka neištraukti...

Ir, pagaliau, mūsų laisvė dar padidėjo. Trečiosios dienos rytą grupės vadovas raudonu pieštuku mūsų žemėlapiuose (1:100.000) brėžė nemažus kvadratus, daugiakampius, — vadinas, mes gavome barus pirmajai savarankiškai nuotraukai, į kuriuos ir turėjome nedelsdami vykti.

Gerai, kam baras tenka čia pat. Taigi, žingsniuojį žmogus 5—6 km. ir pasiekęs nurodytą žemėlapyje rajoną stengiesi smulkiai aprėpti savojo bario ribas, ieškai pirmojo taško. Pagaliau, sunkokai „užneši“ pastarąjį planšetan, na, ir prasideda vizavimas, trynimasis ir darbą trukdančio smarkesnio vėjo keikimas.

Atsitinka, kad lygioje, be žymesnių vietos daiktų vietovėje nesti jokio orientyro. Gerai, kas dar tvirtai žino teoretiškąjį topografijos kursą! O čia, žiūrėk, tai pamiršęs ir neturėdamas ko pasigauti — pradėdi vizuoti į pievos takeliu beinančios liaudies atstovės gražų liemenėlį. Kompasso rodyklė blaškosi ir nenoroms stojas prie raidės N. Vizuoja ir mirksi. Tačiau, argi gali manyti, kad pastaroji pastebės: liaudis dar nė dujokaukėmis neaprupinta, nekalbant jau apie žiūronus. Taip ir dingsta tavo gražutis orientyras. Jis, skardine pieno nešinas, gal būt, nužygiavo Pieno Centro link.

Sako, kad po nelaimingesne planeta gimusiam kariūnui, nesant jokio orientyro, tenka ir į besiganantį naminį gyvulį pavizuoti.

Karšta saulutė pasiekia pietų dangaus palubę. Po kepture aiškios prakaito žymės, o duonmaišyje kvepiančių priešpiečių svoris vis didėja (šiuo atvėju žmogus savo kantrybės dorybe esi labai patenkintas).

Sėdiesi jaukiame pušynėlio paunksnyje ir skelbi didįjį poilsį. —

Aplinkui žalio aksomo audimų laikai, pirmųjų pavasario žiedų taurelės, meilus atgijusių muselių zirzimas...

Vadinas, gamta alsuoja grožybe, meile...

Tačiau... nėra laiko svajoti. Laikrodėlis cinksi skubėdamas. Atlikta dar tik mažesnioji nuotraukos dalis. Rytoj reikės būti tarnyboje...

Taigi: „ir vėl reikia keltis ir į darbą stoti, ir vėl visa pamiršus teisingai vizuoti...“
I. M. K.

Švedų liaudies kūrybos parodoj

Balandžio mėn. 28 d. visas batalionas išsirikio ir bataliono vado vedamas išvyko su orkestru ir dainom į Vytauto Didžiojo Muziejaus rūmus, kur buvo išstatyti švedų liaudies kūriniai. Dail. P. Galaunė trumpai kalbėjo apie švedų ir, bendrai, skandinavų liaudies meną. Po to visi apžiūrėjom daug įdomių eksponatų, kaip: tapyba ant drobės, audiniai, namų ruošos daiktai ir t. t. Grįžom su dainomis apie 18 val.

P. L. P. Karo Mokykla — Š. Š. Kovas A. 3:0

Balandžio 22 d. kariuomenės stacione įvyko pirmas kariūnų futbolistų debiutas su Š. Š. Kovu A. Kariūnų k-dos sąstatas beveik pripuolamai sudarytas. Komandoj žaidė vyresniojo ir jaunesniojo kurso kariūnai ir kariūnai aspirantai.

Rungtynės pradžioj vyko gan smar-

kiu tempu, su kariūnų iniciatyva. Gale žaidimas pasidarė nebevygas, nes Š. Š. kovas A. pasirodė per silpnas priešas nors ir netreniruotai kariūnų komandai. Pirmas kėlinys pasibaigė 2:0 kariūnų naudai. Po pertraukos, pakeitus kai kuriuos žaidėjus eksperimento dėlei, antras puslaikis baigėsi 1:0 Mokyklos naudai.

Kariūnai parodė gan drausmingą pasavimąsi, kuris, tačiau, vietomis šlubavo dėl atskirų žaidėjų kaltės. Per daug delsiama prie vartų, ir dėl to praleista daug tikrų progų. Nežiūrint to, kad kariūnai veikia visi fiziškai stipresni už Š. Š. Kovo žaidėjus, tačiau su žaidimų neįvyko ir rungtynės buvo prarastos tikrai draugiškoj, džentelmeniškaj nuotaikoj. Rungtynės referavo pulk. leit. Austas.

K. j. p. M. R.

Pasiruošimas rungtynėms dėl J. E. Vals. Prezidento taurės

Po rungtynių su Š. Š. Kovu, kariūnai pasijuto ne taip jau menku futbolo vienetu. Projektuojama sužaišti kelias draugiškas futbolo rungtynes su 5 pėst. pulku, 3 artilerijos pulku, dar gi manoma susirungti ir su stipresnėmis komandomis. Visas numatomų rungtynių ciklas patarnaus geromis treniruotėmis prieš svarbias rungtynes su V. D. Universiteto futbolo komanda. Kariūnai žada perimti R. Prezidento pereinamąjį taurę į savo rankas.

„Kovoje dėl laisvės“

Kariūnams balandžio 26 d. pasitaikė proga pamatyti B. Dauguviečio veikalą „Kovoje dėl laisvės“. Valstybės teatras tą vakarą turėjo beveik išimtinai karišką publiką, su J. E. R. Prezidentu pryšaky.

Pats veikalas daugiau taikomas kariuomenės dalims žiūrėti. Vienuolikos paveikslų ryškiai buvo atvaizduota mūsų tautos kova dėl laisvės prieš karą, karo metu ir nepriklausomoje Lietu-

Karininkų, kariūnų, kariūnų-aspirantų ir puskarininkių vieši: jojimo konkursai P. L. P. Karo Mokyklos jojykloje š. m. IV. 29

voje. Kariūnams patiko paveikslas rusų gimnazijos režima vaizduojantis. Visi pergyvenome scenoj bolševikų, bermtininkų ir lenkų laikus. Sulenkinotos elgetų giesmės, J. Petrausko giedotos, dar ir dabar kazematuose skamba... Visi vaizdai nupiešti ryškiai, stambiais šaržais, nuoširdžiai, sakytum, kariškai. Artistai įdėjo visą savo meną ir temperamentą ir tinkamai sukūrė savo vaidmenis.

Kariūnai patenkinti grįžo namo. Veikalas paliko gilų įspūdį.

K. j. p. M. R.

Raitųjų sportas

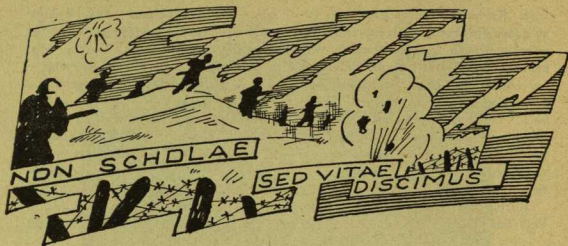
Balandžio 29 d. įodinėjimo aikštėje buvo kavalerijos, artilerijos karininkų, puskarininkių ir kariūnų konkūrai. Karininkams reikėjo kuo greičiau nugalėti 14 kliūčių. Pirmą vietą laimėjo kav. ltn. Mikelevičius, prajojęs per 2:15 min. 2 vietą — j. ltn. Garbenis — 2:19 m. 3 vietą — art. ltn. Raugalė — 2:24

min. Puskarininkiams buvo 8 kliūtys. Greičiausiai prajojo gusaras v. p. Merkelis, per 1:51 min. 2 vietą — v. p. Kvarciejus — 1:54 min. 3 vietą — art. v. p. Morkūnas — 1:57 min.

Gražiausių konkūrų vaizdą sudarė kariūnų grandžių užjojimai. Viso dalyvavo 5 kar.-asp. kavaleristų grandys ir 1 vyr. kurso grandis. Geriausiai prajojo pėstininkai — vyr. kurso kariūnai: kar. j. p. Smielauskas, VI., kar. j. p. Kudžma, Vyt., kar. j. p. Vosylius, J. ir kar. gr. Revuckas, V. Distanciją ir 10 kliūčių nugalėjo per 2:05 min.

Po konkūrų K. M.-los V.-kas gen. ltn. Jackus išdalino laimėtojams prizus ir ženklus. Vyr. kurso grandies dalyviai gavo praktišką dovaną — po pentinų porą.

Konkūrus sekė Mokyklos viršininkas gen. ltn. Jackus, inspektorius g. št. pulk. Tallat-Kelpša, daug karininkų, svečių. Visa aikštė buvo apstota žmonių.

Jaun. leit. Valevičius

Vieninis kovotojo mokymas

(Žiūr. 8 nr.)

13. Pasiųstojo su pranešimu tarnyba.

Tikslas: išmokyti kareivį nunešti pranešimą, įteiktą žodžiu ar raštu.

Vietovė: įvairi.

Organizacija: kaip 12 prat. a) paruošti reikalingą skaičių pranešimų žodžiu ir raštu, b) parinkti kryptį, kurioje pranešimas bus siunčiamas, apgalvoti kautynių aplinkybes ir jas pritaikyti vietovei, duoti padėjėjams tinkamų instrukcijų.

Žinant, kad kautynių aplinkybėse dažnai reikės siųsti pranešimą žodžiu, reikia šioje kryptyje ypač lavinti kareivį, nes neturėdamas įpratimo nors ir paprastą pranešimą dažniausiai iškreips.

Kad žmonės domėtusi ir pasiektume geresnių rezultatų vėlesniam mokyme, kaip įžangą mokymo nešti pranešimą galima pravesti žaidimų formoje, užsiėmimų aikštėje; pav.: skyrius išretintas 40—50 žingsnių tarpais žmogus nuo žmogaus. Instruktorius iš vieno sparno duoda trumpą pranešimą; mokomasis gavęs jį pakartoja, bėga prie kaimyno ir perduoda pranešimą, šis savo eile perduoda kitam. Paskutinis kartoją pranešimą instruktoriui. Jei paskutinis perduoda klaidingą pranešimą, instruktorius suranda, kas suklydo ir tam įsako siųstąjį pranešimą pakartoti kelis kartus.

Pratimo vykdymas: pasiųstojo su pranešimu pareigoms išaiškinti planas.

1. Siunčiamasis su pranešimu turi žinoti:
 - a) kas jis yra ir koks jam duodamas uždavinys;
 - b) savo tarnybos svarbą (ilustruoti pavyzdžiu);
 - c) kad turi kuo greičiausiai pristatyti pranešimą ar išakymą (ilustruoti pavyzdžiu).
2. Siunčiamojo darbas gavus pranešimą:
 - a) turi pakartoti, jei pranešimas duotas žodžiu;
 - b) žinoti turinį, jei pranešimas duotas raštu;
 - c) jei ko nesupranta, prašo paaiškinti ar pakartoti;
 - d) prieš išeidamas turi tvirtai žinoti:
 - į kur turi eiti,
 - kuriuo keliu,
 - kaip greit ir kam turi pristatyti pranešimą,
 - į kur ir per kur turi grįžti.
3. Pasiųstojo su pranešimu judesio mechanizacija:
 - a) kaip laiko ginklą,
 - b) kaip eina vietovėje:
 - eina v - ko nurodytu keliu,
 - stengiasi nepakliūti priešui — vengia gyvenamų vietų ir didelių kelių,
 - priešo užpultas sunaikina pranešimą,
 - susirgęs ar sužeistas pakelyje, stengiasi gauti vežimą, ar ieško kitų būdų, kad pranešimą laiku pristatytų. Jei susitinka savo kariuomenės dalį, prašo, kad pranešimą pristatytų adresatui.
4. Pasiųstojo elgesys sutikus viršininkus:
 - a) jei pranešimas slaptas, vokas uždarytas ir pasiųstasis pats nežino turinio, įteikia asmeniškai tam, kam pranešimas adresuotas;
 - b) jei vokas neuždarytas, pranešimą duoda skaityti generalio štabo karininkams ir visiems atskirai žygiuojančių kolonų viršininkams, prašydamas perskaičius pasirašyti kitoje voko pusėje.
5. Pasiųstojo elgesys įteikiant pranešimą:
 - a) persistatyti ir tuoj įteikti pranešimą; prašyti, kad viršininkas gavęs pranešimą pasirašytų, pažymėdamas gavimo datą ir valandą;
 - c) grįžtant prašyti leidimo vykti.

Toliau pratimą vykdyti tokiu būdu: grupę padalinti į dvi dali, kurias pastatyti 400—500 mtr. atstume viena nuo kitos.

Kiekvienas žmonių iš eilės gauna pranešimą žodžiu ar raštu ir vyksta prie kitos grupės, kuriai vadovauja instruktoriaus padėjėjas, einas v-ko, gaunančio pranešimą, pareigas.

Įteikiant pranešimą statyti pasiųstajam įvairias kautynių aplinkybes; pav.: atvykimas su pranešimu į ugnies liniją, sunkumas rasti v-ką, kuriam pranešimas siunčiamas ir t.t. Reikalauti, kad pranešėjas taikytųsi prie vietos ir elgtųsi taip, kaip aplinkybės nurodo; pranešimas turi būti žodis žodin kartojamas.

Instruktorius pasikeičia su padėdėju grupelėmis ir vėl tęsia su naujais tą patį.

Šiuo pratimu reikia pasiekti, kad kareivis įprastų atsimiti duoto pranešimo turinį, mokėtų tinkamai pranešimą priimti ir perduoti. Suprantama, kad vienu pratimu to pasiekt nepavyks, todėl, kad nereikėtų per daug skirti tam laiko, naudinga siųsti po kelis žmones su pranešimais grįžtant iš lauko pratimų į kareivines ir einant į žinomą pratimų vietą.

Kada kareiviai įpras nešti pranešimą techniškai, įvesti pakeliui kantynių situacijas. Tam tikslui parinkti grupei kelią 1—2 klm. ilgio, kuriuo turės eiti siunčiamieji su pranešimu. Pakeliui išstatyti senus kareivius, vaizduojančius siunčiamajam instruktoriaus iš anksto apgalvotas ir duotas aplinkybes, kurios galimai daugiau būtų panašios į tikrąsias.

1. Tam tikroje vietovės riboje prieš pasiųstąjį vaizduojama artilerijos ugnis. Padėjėjas, vadovaujans ugnies vaizdavimui, paaikškina besiantinančiam pranešėjui padėtį. „Ši vieta apšaudoma prieš artilerijos“. Pasiųstasis, saugodamasis būti sužeistu, kas jam sutrukdytų laiku pristatyti pranešimą, stengiasi apšaudomą vietą apeiti.

2. Šūvis iš tolo į einantį su pranešimu. Čia pat padėjėjas paaikškina: „Esat lengvai sužeistas į dešinę ranką“. Pasiųstasis turi sustoti, persirišti ranką, panaudojant individualinį pakietą, ir eiti toliau. Kiek galint klaidinti priešą; pav.: po šūvio staiga krenta ir šliaužia uždangon. Išėiti iš ten stengiasi uždengtoms vietoms, kad jį priešas nepastebėtų.

3. Vaizduoti toli einantį prieš patrulį. Instruktoriaus padėjėjas paaikškina: „Žiūrėkit, štai, ten prie miško slenka prieš patrulis“. Siunčiamasis turi valandėlei susilaikyti, išsižūrėti, kur patrulis yra, iš kur į kur eina, kokia jo jėga, koku greičiu slenka ir pažymi, kurią valandą pastebėjo patrulį. Po to atsargiai eina toliau.

4. Pasiūstasis užklyptas stipria kelių šautuvų ugnimi. Instruktorius padėjėjas: „Patekote į smarkią priešų ugnį“. Pasiūstasis gula. „Esat sunkiai sužeistas į koją“. Pasiūstasis nuduoda sužeistąjį, šliaužia uždangon, perriša žaizdą ir kadangi toliau eiti negali — stengiasi atkreipti į savo dėmesį artimiausių savo dalių, praeinančių kareivių, pagelba šauksmo ar šūvio.

5. Priešo patrulis 2—3 žmonių daro pasiūstajam spąstus, kad jį sugautų. Pasiūstasis ginasi, kiek gali. Jei turi pranešimą raštu, stengiasi jį sunaikinti (sukramto ir nuryja). Suimtas į visus klausimus, kurių atsakymai gali išduoti kokią nors karišką paslaptį, sunčiamasis neatsako. Gali pasisakyti tik savo pavardę, vardą, kada ir kur gimęs.

6. Išėjus iš miškelio ar kaimo, pasiūstojo link joja keli priešų raiteliai. Pasiūstasis naikina pranešimą ir stengiasi pasislėpti miške ar gyvenamose vietose.

7. Padėjėjas į ateinančių pasiuntinį (kada šis eina uždengtoms vietoms) sako: „Čia paklydot“. Pasiūstasis sustoja, stengiasi susiorientuoti, jeigu negali, eina kelis šimtus žingsnių atgal, norėdamas rasti teisingą kryptį. Jei neranda, eina priekin, kur, jo nuomone, reikėtų eiti; jei išgirsta balsus ar šūvius — eina ta kryptimi.

8. Išnagrinėjama atsitikimas, jei pasiūstasis pamiršo pranešimo turinį. Jis sustoja, stengiasi atsiminti pranešimą, sukauptas visas savo mintis, atsimindamas visas aplinkybes ir judesius v-ko, davusio pranešimą, taip pat ir savo judesius. Jei tai nieko negelbsti — grįžta atgal pas išsiuntusį jį v-ką, prašydamas pakartoti pranešimą. Kad laiku pakartotą pranešimą pristatytų, pagreitina žygį. Kad vėl neužmirštų, turi mintyje pranešimą dažnai kartoti.

9. Jei sutinka karininką savos dalies, kurį pažįsta iš veido ir pastarasis įsako duoti perskaityti pranešimą, pasiūstasis duoda, jei šis nėra slaptas, reikalaujamas perskaičiusį pasirašyti voke.

10. Svetimam, nepažįstamam karininkui, ypač jei jis vienas sutiktas, pranešimo skaityti neduoda, bet tai daro neišeidamas iš drausmės ribų. Gali kartais neprisipažinti, kad turįs pranešimą. Apie susitikimą praneša v-kui, kuriam įteikia pranešimą.

11. Jei neranda v-ko, pas kurį siūstas, pranešimą įteikia jo pavaduotojui ar adjutantui. Jei jų nėra, stengiasi susirišti telefonu. Jei nėra priemonių surasti ieškomą v-ką, pasiūstasis

laukia jo vietoje, jei gali, telefonu praneša apie tai išsiuntusiam jį v-kui.

Instruktorius su pranešimu siunčia vieną mokinį, su kitais seka paskui jį. Visi seka pasiūstojo veiksmus. Sustojimuose, po kiekvienos situacijos, mokiniai aptaria sprendimą, kurį reikėtų padaryti pasiūstajam. Instruktorius stengiasi išgauti savarankišką sprendimą iš mokinių, nesiskubindamas siūlyti savąjį. Kad kuo didesnis skaičius mokinių dalyvautų pratime, galima po kiekvienos situacijos keisti pasiuntinius. Kad kuo daugiau įprastų atsiminti pranešimus, kiekvienam duoti skirtingą pranešimo turinį.

Situacijų vaizdavimui vartoti 2—3 padėjėjus, kurie laike aptarimo pasišalina ir pasiruošia sekančią situaciją sudaryti.

Čia aprašyti pavyzdžiai, toli gražu, nėra visi; instruktorius kiekvienam pasiūstojo su pranešimu pratimui gali išgalvoti naujų situacijų, kad galimai geriau įpratintų kareivį tinkamai elgtis įvairiose kautynių aplinkybėse.

14. Žygis

Tikslas: išmokyti žmones pasiruošti žygiui ir išmokyti juos elgtis žygyje.

Vietovė: tinkama žygiui.

Organizacija: pasiruošimą atlikti skyriuose, stropioj karininkų kontrolėj. Žygi daryti visa kuopa.

Pratimo vykdymas: pasiruošimas žygiui turi būti atliktas išvakarėse prieš žygi. Žmonės turi mokėti:

- tinkamai vynioti autus,
- sudėti kuprinėn visus reikalingus daiktus,
- pritaikyti visą aprangą,
- pritaikyti ir apžiūrėti avalinę,
- kūno apžiūros: nuplauti kojas ir apkarpyti nagus, nuplauti visas kūno dalis, kurios prakaituoja: pažastis, rietus, o žiemą nosį, ausis ir veidą — patepti vazelinu.

Žygis. Po 15 minučių žygio dalinį sustabdyti ir duoti žmonėms apie 15 minučių laiko pataisyti, kas blogai pritaikinta: kuprines, aprangą, rūbus, batus.

Laike žygio įvesti visą eilę epizodų, kurie turi išmokyti kareivį žygio drausmės (Lauko tarn. st. 600—614 § §). Išmokyti kaip elgtis po siganlo: „priešo lėktuvas“, „dujos“, kaip praeiti dujomis užnuodytą plotą ir t.t.

Laikė poilsių skyrininkai turi pamokyti, kaip elgtis: nesėsti ant drėgnos žemės, negerti iš karto daug vandens, gulti ištiesus kojas ir stengtis dėti jas aukščiau už visą kūną, kaip elgtis nutrynus kojas, susirgus.

Skyrininkai duos savo žmonėms smulkius uždavinėlius, kad įpratintų juos žygiuojant matyti, kas aplink darosi, pav.:

- pastebėti kiekį pakeliui sutiktų vežimų,
- pastebėti pravažiavusių automobilių numerius,
- pastebėti kiekį kilometrinių stulpų,
- suskaičiuoti sutiktus asmenis vyriškos lyties,
- suskaičiuoti kiekį mūrinių namų pakelyje,
- atsiminti kaimų pavadinimus ir t.t.

Baigus žygį, pagelba sanitarų, patikrinti kojų stovį.

Kitą iš eilės žygio pratimą daryti su uždaviniu, siunčiant žygio apsaugą. Po kelių žygio pratimų atlikti forsuočią žygį.

15. Žygio apsauga

Tikslas: išmokyti žygio apsaugos patrulininkų pareigas.

Vietovė: tinkama žygiui.

Organizacija: parengti grandį senų kareivių atlikti parodomąjį patrulininkų darbą.

Pratimo vykdymas: pratimą pradėti pasikalbėjimu, kuriame tinkamai pastatytais klausimais išaiškinti kareiviui apsaugos reikalingumą žygyje.

Instr.: — Visi, tur būt, matėte einant aklą žmogų? Papasakokite man, kaip jis eina.

Mok.: — Aklas žmogus eina tirdamas prieš save kelią lazda.

Instr.: — Gerai, ar tik prieš save jis tiria kelią?

Mok.: — Ne, ne tik prieš save, bet ir į šonus.

Instr.: — Matėt sraigę šliaužiant? Pasakykit, kaip ji šliaužia?

Mok.: — Sraigė šliaužia iškišdama du ragelius į priekį, kuriais ieško kelio ir apsisaugoja nuo užpuolimo.

Instr.: — Gerai, o ką daro žmogus, įėjęs į tamsų kambarį?

Mok.: — Žmogus įėjęs į tamsų kambarį ištiesia rankas į priekį ir saugosi, kad patamsiais neužeitų ant kokio nors daikto.

Instr.: — O kareivis karo metu ar gali ant ko nors nepa-geidaujamo užėti?

Mok.: — Kareivis karo metu gali užėti ant prieš.

Instr.: — Tokiu būdu kareivis žygiuodamas turi saugotis.

Dabar mes žygiuodami iš užsiėmimų dainuojame, ar kare galėsime taip pat žygiuoti?

Mok.: — Ne, karo metu priešo įtakoje reikės žygiuoti tyliai.

Instr.: — Sraigė šliaužia tyliai, bet vis dėlto ragelius iškiša. Ar pakanka tik tyliai žygiuoti?

Mok.: — Ne, nepakanka, priešas gali būti pasislėpęs ir netikėtai užpulti.

Instr.: — Tai ką jūs padarytumėt žygiuodami su skyriumi ar būriu?

Mok.: — Aš pasiūščiau į priekį kelis kareivius, kad perspėtų priešą pasirodymą.

Instr.: — Labai gerai. Kare taip ir daroma, kad neužteiktume iš netyčių ant priešą — reikia apsisaugoti.

Toliau instruktorius klausimais išaiškina, kad apsaugos dydis, o tuo pačiu ir nuotolis nuo saugomos dalies — priklauso nuo pastarosios dydžio ir nuo to, kaip toli yra priešas.

Išaiškina, kokio dydžio yra žygio apsaugos patrulis. Parodo su senais kareiviais, kaip jis veikia. Iššaukia žygio apsaugos patrulio v-ką ir duoda jam uždavinį:

„Priešas yra trijų dienų žygyje (rodo kryptį) šioj kryptij. Mūsų būriui įsakyta žygiuoti į M. kaimą. Tamsta su grenad. grandim saugosi būrio žygį. Žygiuosi kaimo M. kryptimi per punktus... Perėjęs kaimą sustosi. Ženkla: stok — iškelta ranka staiga nuleidžiama žemyn; priekin — pamojama iškelta ranka žygio kryptimi; lėktuvas — eilė trumpų švilpukų; šarvuotis — eilė ilgų švilpukų; pavojus praėjo — trumpas ir ilgas švilpukas pakaitom”.

Žygio apsaugos patrulio v-kas' kartoja uždavinį. Instr. duoda įsakymą: „Vykdyt”. Patrulio v-kas trumpai aiškina uždavinį žmonėms, paskiria reikalingą skaičių patrulininkų ir išvyksta. Instr. sulauko patrulį ir parodo, kaip atrodo patrulis ištiestas žygio tvarkon:

1. Žygio aps. patr. eina nuo saugomos dalies iki 500—600 metrų,
2. Nuo savęs siunčia patrulius priekinius ir šoninius,
3. Patrulininkai, kurie sudaro priekinį ir šoninius patrulius:
 - a) eina vienas nuo kito ne toliau 50 žingsnių;
 - b) šautuvas užtaisytas, laikomas tokioj padėty, kad kuo greičiausiai galima būtų pavartoti;
 - c) eidami per dengtas ir gyvenamas vietas uždeda durtuvus;

d) žygiuoja ne kelio viduriu, bet taikydami prie vietos;

e) seka: dešinysis — tiesiai prieš save į dešinę; kairysis — tiesiai ir į kairę;

f) visa, ką pastebi, ženklų praneša patrulio v-kui.

Branduolys eina nuo patrulininkų tokiam atstume, kad galėtų palaikyti su jais akies ryšį.

Paskirti patrulį, sudarytą iš skyriaus mokinių, puskarininkiui vadovaujant. Pradėjus vykdyti, sustabdyti ir aptarti patrulininkų klaidas. Tam tikslui su visa grupe ateiti prie patrulininkų.

Toliau lavinti patrulininkus, įvedant įvairias aplinkybes.

16. Postovio apsauga

Tikslas: išmokyti apsaugos posto tarnybos.

Vietovė: atvira.

Organizacija: parengti parodomąją lauko sargybą ir sutarti įvairių aplinkybių vaizdavimą.

Pratimo vykdymas: pratimą pradėti pasikalbėjimu apie apsaugos reikalingumą. Tuo tarpu instr. padėjėjas su senais kareiviais organizuoja pavyzdinę lauko sargybą.

Instruktoriaus pasikalbėjimo pavyzdys:

Instr.: — Kaip ūkininkas apsisaugoja nuo vagių, kada naktį eina ilsėtis?

Mok.: — Jis užsidaro visas duris, vartus ir dar paleidžia šunį.

Instr.: — O dideliuose dvaruose ar visi miega naktį?

Mok.: — Ne, dideliuose dvaruose naktį budi sargas.

Instr.: — Ką daro sargas, jei pastebi einant vagį?

Mok.: — Jis stengiasi jį pagauti; jei pats negali — šaukia į pagalbą miegančius darbininkus.

Instr.: — O kas tuo sargu yra kuopoje?

Mok.: — Kuopoj mus saugo kuopos budėtojas.

Instr.: — Ar karo metu užteks budėtojo, kai kuopa sustos postoviui?

Mok.: — Ne, kuopos budėtojo neužteks, nes mus gali užpulti stipresnės priešo jėgos, ir jis nieko nepadarys.

Instr.: — Teisingai. Tai ką turėsime daryti apsistoję netoli priešų?

Mok.: — Aš pastatyčiau aplink kareivius, kad saugotų ir perspėtų apie priešą.

Instr.: — Karo metu taip ir daroma. Kad apsisaugotume nuo netikėto priešų užpuolimo, dalis apsistojusi postoviui iš-

siuonia į priekį postovio apsaugą, kurios dydis, taip kaip ir žygio apsaugos, priklauso nuo artumo iki priešo ir nuo ilsinčiosios dalies dydžio.

— Žiūrėkit, štai, šitoj kryptij laukiamas priešas. Mūsų kuopa sustojo postoviui, štai, šitoj pamiškėj (rodo užpakaly). Aš, kaip kuopos vadas, pastačiau tris lauko sargybas: Nr. 1, 2, 3 (rodomas jų išdėstymas vietoje).

Po to instruktorius veda grupę prie išstatytos pavyzdinės lauko sargybos, čia paaikšina, kad lauko sargyba:

- sekti ir save saugoti išstato dviejų žmonių apsaugos postą;
- sargyboje žmonės išskaičiuoti pamainomis į postą eiti;
- paskirti sekėjai sekti postą ir kuopos ženklus, kiti žmonės ilsisi, bet kartu pasiruošę kiekvienu momentu išsipilti vilnin į paruoštas pozicijas ir kautis, arba posto šaukiami išėiti su sargybos v-ku prie posto;
- miegoti nenusirengus leidžiama tik parėjusiam iš posto sargybiniui (Lauko tarn. st. 483 str.);
- draudžiama: rūkyti (naktį), triukšmauti, pasidėti aprangą ir ginkus, negalima apleisti priedangos, aprinktos lauko sargybai.

Ilgiau apsistojama ties apsaugos postu. Instruktorius aiškina, kad:

- apsaugos poste esti du žmonės, vienas jų vyresnysis;
- postas gauna sekimo sektorių, kurį nė vienam momentui neišleidžia iš akių posto vyresnysis, jaunesnysis padeda sekti.
- visa, ką pastebi, praneša sargybos v-kui;
- apsaugos postui draudžiama rūkyti, jis turi laikytis tyliai;
- apsaugos poste šautuvai užtaisyti, šovinyš šovinio lizde, pastatyta atsarga;
- poste esantieji žmonės savo kuprines palieka uždangoje, kur yra lauko sargyba.
- poste keičiamas kas valanda vienas žmogus: vyresnysis perduoda pareigas jaunesniajam, pastarasis tampa vyresniu, o naujai atvykęs jaunesniu.

Atlikus parodomąjį mokymą, pereiti prie tikrojo. Organizuoti lauko sargybą iš mokinių, puskarininkiui vadovaujant. Išstačius apsaugos postą, atvesti visą grupę prie jo, vaizduoti įvairias charakteringas apsaugos posto tarnybos aplinkybes.

1. Kaime, prieš lauko sargybą, pradėjo smarkiai loti šunes. Posto jaunesnysis ženkle iššaukia sargybos v-ką ir jam tai praneša.

2. Pastebėtas toli ant kelio dulkių debesys. Elgiamasi taip pat.

3. Prie posto artinasi priešo patrulis iš 3 žmonių. Postas praneša lauko sargybos v-kui. Patrulį sustabdo, įsako padėti ginklus, apsuka priešo pusėn. Jei priešas paklausė, jis suimamas ir saugomas priedangoj, iki atvyks jų atsiimti, jei ne — pavartojamas ginklas.

4. Prie posto eina civilis asmuo. Taip pat sustabdomas. Geriausiai yra įsakyti gulti, atsisukus priešo pusėn, kad neišduotų lauko sargybos vietos. Sargybos v-kas jį suimdamas taip pat turi elgtis kuo slapčiausiai.

5. Per 1000 mtr. nuo posto juda priešo žvalgai. Pranešama sargybos v-kui ir sekama jų veiksmi. Į tolį einantį priešą nešaudoma, kad: a) neišduotų lauko sargybos vietos; b) nebaugintų be reikalo besilsinčių; c) neleistų be reikalo šovinių, nes toks šaudymas nesekmingas. Aplamai, šūvis lauko sargyboje turi būti kraštutine priemone ir gali būti paleistas: a) norint sulaikyti neklausantį perspėjimų: „stok”; b) atmetant smulkias priešo dalis; c) netikėtai užkluptam duoti pavojaus ženklą.

6. Sava sargyba ar slapukai eina priešo pusėn. Postas sulaiko juos. Sargybos v-kas, persitikrinęs ar jie turi teisę praeiti, įsako praleisti.

7. Prie posto atvyksta atitinkamas v-kas, pav., kuopos ar būrio vadas, ir reikalauja iš posto paaiškinimo. Posto žmonės nesisveikina ir nekeičia padėties, į klausimus atsakinėja nepalaiddami sekti skirtą sektorių.

8. Priešo pusėn eina savo kuopos karininkas, kurį gerai pažįsta. Jį praleidžia. Nepažįstamą mandagiai sulaiko ir iššaukia lauko sargybos viršininką.

9. Priešo perbėgėlis sulaikomas bendra tvarka, apie 50 žingsnių prieš apsaugos postą, jei turi ginklus — įsakoma padėti ir žengti nuo jų kelis žingsnius į priešo pusę. Kad neišduotų priešo sekėjams lauko sargybos vietos, įsakoma gulti. Pranešama lauko sargybos v-kui. Jis, eidamas su apsarginiais sulaikytuosius suimti, taip pat turi elgtis kuo slapčiausiai, prieiti uždengtoms vietoms. Čia daug gali padėti apsaugos postas, stabdydamas prisiartinančius tokioje vietoje, prie kurios yra priegigos nuo lauko sargybos.

10. Paklydęs savasis žvalgas stabdomas bendrom taisyklėm, nes kartais gali būti persirengęs priešo karys.

11. Pranešimą nešantį karį, kuris atrodo savas, reikia sulaukius kuo greičiausiai pristatyti lauko sargybą išstačiusiam viršininkui, nes reikalaujant apsargos gali būti suvėlintas pranešimas.

12. Parlamentarai, jei juos leista priimti, sulaukomi taip pat, ir atvykus apsargai, jie užrištom akim nuvedami užtvaron. Jei įsakyta parlamentarų nepriimti, tai jiems paaiškinama ir reikalaujama vykti atgal. Su parlamentarais kalba lauko sargybos v-kas. Jei ateina paliaubų ar susitarimo tikslu, ateina be ginklų (vedant reikia patikrinti) ir jų tarpe yra karininkas, todėl su jais reikia elgtis mandagiai, nevengiant, tačiau, griežtų, teisetų reikalavimų. Aplamai, sulaukytą beginklį priešą kultūringas karys neleis sau žodžiu ar veiksmu užgauti.

Ką nors sulaukius, vienas iš apsaugos posto žmonių turi nuolat sekti, laikydamas paruoštą šauti ginklą (šovinys šovinio lizde, atsarga paleista). Su sulaukymais, ar tai priešas ar savasis, postas nesileidžia į kalbas. Taip pat nieko neklausia leidimo, tai atlieka lauko sargybos viršininkas.

(Pabaiga 11 nr.)

Karo meno istorija *)

Vertė ir schemas pritaikė leit. Valiulis

Ižanga

Palygindami amžių bėgyje aikštėn iškilusius karo meno faktus, mes apčiuopiame juose *pastovius* ir *kintamus* elementus. Visų laikų didžiųjų vadų karo žygius nagrinėjant pastebėta, jog esama keleto bendrų principų, kurių prisilaikant sekėsi ir Aleksandriui Makedoniečiui ir Napoleonui. Vienu tokių principų pavyzdžiu yra *dalinis nugalėjimas*. Priešo armiją nugalėti — nėra reikalo išvesti iš rikiuotės visus jos kareivius, nėra reikalo įveikti visas jos dalis; užtenka opiausioje vietoje suduoti mirštamą smūgį, energingai išplėsti smūgio pasisėkimą — ir viskas pas priešą pakriks, pails visame kūne. Iš esmės šitas principas analogiškai visą armiją paveikia taip pat, kaip mums visiems gerai žinoma bet kokį organizmą. Tokį organizmą numarinti — nėra reikalo atskirti kiekvieną jo sąnarį, kiekvieną jo organą praleisti pro mėšos malamąją mašiną, — užtenka smogti jam į galvą, perverti jo smegenėles, o jei atkirsta gyvatės uodega dar kurį laiką konvulsijose raitysis — vis dėlto galutinu jos nurimimu — mirtimi minimas principas pasitvirtins.

Kiek visų laikų armijos sudarė gyvą organizmą (o ne mechaniškai aprioglintus individus), gaivinamą bendromis idėjomis ir vienu smegenų valdomą, kiek mūsų laukuose ir karo teatrose tokios armijos organizmai buvo reikšmingi, — tiek dalinio nugalėjimo principas, nagrinėjant ginkluotus susirėmimus įvairiose aplinkybėse, savaimė mums suprantamas.

Be amžinų, pastovių karo meno principų, nugalėjimas charakteringas dar vienu pastoviu elementu — *aplinkybių analizo metodu*, kuriuo karo vado smegenys prieina teisingo istoriškai taktiško sprendimo. Kiek taktikoje ir strategijoje mes užtiksim operatyvinių uždavinių analizo žymių, situacijos diagnozo nustatymų, tiek pamatysime juose kažką amžiną, pastovų, nekintantį net visiškai skirtingose kariuomenės apginklavimo ir komplekta-

*) Paskaitos, skaitytos A. A. Svečino Raudonosios Armijos gen. štabo akademijos pagreilitam kurse 1918/19 mokslo metais. Pirmoji laida. Maskva, 1920 m.

vimo sąlygose. Fridriko Didžiojo smegenys dirbo vadovaudamosi tais pačiais dėsniais, kaip ir smegėns prancūzų revoliucijos generolų.

Karo istoriją studijuojant tie pastovūs karo meno elementai taip labai kreipia į save dėmesį, kad daugelis karo rašytojų į juos įsigilino išimtinu susikaupimu. Bet kokio karo žygio nuotykis atidžiai buvo valomas nuo visa to, kas turėjo kintamą tos epochos atspalvį nuo patiektų duomenų, kuriais rėmėsi armijos organizmo konstrukcija. Visas skaitytojo dėmesys buvo nukreiptas į armijos skeletą ir į logikos dėsnius, kuriais pasiremdamos dirbo karo vado smegenys, o todėl kiekvieną kartą rūpestingai pabrėžta, kad logikos dėsnių ir amžinų karo meno principų neprisilaikymas veltui neprašina. Tokioms sąlygoms esant karo menas įgavo geometriškas formas. Fridriko Didžiojo epochos karo rašytojai visų laikų mūšių laukuose, pradedant nuo Epaminondo, atsidėję ieškojo įstrižosios kautynių tvarkos ir nusiramino tik po Napoleono, kautynėse ties Farealu, atradę keletą kohortų, laikomų Juliaus Cezario rezerve.

Apjakimas kai kurių karo meno elementų pastovumu pasiekė net to, kad juos priėmė kaip amžinus karo mokslo dėsnius, o ne kaip kintantį meną, ir iš Aleksandro Makedoniečio žygių laikė galimu mokytis naujosios taktikos.

Be abejo, tie geometriški pratimai, tie atsišaukimai į tūkstančių metų patyrimus davė žymų plusą gimnastikai, lavinančiai mūsų karišką protavimą ir auklėjo pagarbą tvirtam jo pamatui. Bet antra vertus, tam kariškam protavimui visuomet grėsė išsigimimas į scholastiką. Karo mokslas, atitrūkęs nuo visų epochų, nustojo savo gyvybės, ir karo istorikas ne savu noru falsifikavo, stengdamasis įrodyti, kad visi didieji karo vadai veikė taip, tarytum jie būtų tik ką perskaitę paskutinį Plichtingo veikalą. Profesorius N. Orlovo mėginimas įrodyti, kad Suvorovas ties Novi panaudojo rezervus visai taip pat, kaip Napoleonas, arba kito istoriko rastas Hindenburgo smūgio Lodziaus operacijoje panašumas į Aleksandro Makedoniečio smūgį prie Arbel, nurodo mums pavojų pamiršti kintančius karo meno dėsnius, epochą, jos socialės santvarkos bazę, ideologiją ir jos atspindį karo mene. Vietoj Cezario, Suvorovo, Napoleono, su jų kūnais ir krauju, karo istorikui pradeda rodytis tik jų manekenai, kuriuos jis apvelka šių laikų kostiumais ir primeta dabartinę ideologiją.

Šita scholastiška kryptis daug padarė žalos karo meno istorijai ir svarbiausiąją moksliško pasirengimo dalį nustūmė į antrą eilę. Tuo tarpu nė vienoje meno srityje iš viso mes

negalim įsivaizduoti pionieriaus, kuris, prieš pradėdamas sava-rankiškai kurti, pradėtų naują kelią, nebūdamas susipažinęs su savo meno istorija ir įsigilinęs į to meno stiliaus atvaizdavimo charakterį. Negi galima pavesti statyti namus sostinėje tokiam architektoriui, kuris gotikos stiliaus nepajėgia atskirti nuo am-piro. Kuo kitu, jei ne nuotrauka virstų toks dailininko kūrinys, kuriame į vieną vietą būtų sukomponuota ir meniškos Kelno ka-tedros ir rusų Žiemos Rūmų detalės? Juk karo menas taip pat turi skirtingus, ypatingai tipingus stilius, ir mūsų naujoje kariš-koje kūryboje galima pažymėti masę atskirų meniškų, užbaigtų, bet priešingų ir viena kitą anuliuojančių detalių.

Kintantieji karo meno elementai verti didžiausio dėmesio. Nepriklausydama nuo pastovių, amžinų meno principų, kiekviena epocha ir kiekviena valstybė turi savo kariškosios kūrybos pa-grindus, kurie glūdi bendradarbiavime jėgų, sudarančių, organi-zuojančių ir kuriančių valstybę. Tie pagrindai turi sprendžia-mosios galios (įtakos) ginkluotoms pajėgoms sudaryti, vado-vaujantį elementą papildyti ir kariuomenės drausmę, karo tak-tiką ir strategiją pakelti. Šituo atžvilgiu karo meno istorija yra lozungų pasikeitimo istorija. Lozungų, kuriais susirenka ginkluo-tos masės, vedančios ir sprendžiančios kautynes. Taip nustaty-to karo meno istorijos kurso nagrinėjimas padeda ne tik nesu-griaunamą pamatą aukštesniam kariškam išsilavinimui, bet žino-tinas kiekvienam piliečiui, stojančiam aktyviu dalyviu armiją kurti arba norinčiam susidaryti savo nuomonę apie užsienių po-litiką.

Priešingai, prieš tai (anksčiau) buvusiems akademiškiems karo meno istorijos kursams, šio veikalo paskirtis pirmon eilėn pagelbėti kintančiųjų elementų nagrinėjimą, nucharacterizuoti karo meno epochas ir jų svarbiausiuosius lozungus, pabrėžti ti-pingesnius karo politikos stilius ir visų laikų karišką kūrybą surišti su tais visuomenės ir valstybės buities kultūros ir luo-mų pamatais, kuriuose laikėsi jų šaknys.

Šiame veikle patiektas karo meno istorijos kursas prasideda nuo viduramžių pabaigos, o mokymosi svorio centras perkeltas į naująją istoriją, pradedant didžiąja prancūzų revoliucija. Prieš tai egzistavę akademijos kursai didžiausią dėmesį kreipė į Fridri-ko Didžiojo karus, įvykusius prieš didžiąją prancūzų revoliu-ciją. Kartais patiekdavo šiek tiek neapdirbtos medžiagos apie prancūzų revoliucijos pradžią, bet nė žodžio nepasakė apie karo

meno evoliuciją XIX šimtetyje. Dėl tokio karo meno istorijos kurso nepilnumo nustota didžiausios jo vertės, nes iškirpta išvados tų laikų kariškosios kūrybos klausimais. Tuo tarpu, kai svarbiausias karo meno istorijos nagrinėjimo uždavinys glūdi klausytojo parengime visais savarankaus žvilgsnio išsidirbimo klausimais, susijusiais su karo dalykais. Norint pagrįsti (padėti pamatan) susidomėjimą karišku pasauliu, reikia, kad karo meno istorija prieinamiausiu būdu padėtų išspręsti šiais laikais labai didelės svarbos turinčius evoliucijos klausimus, o tam tikslui XIX šimt. tyrinėjimas yra būtinais reikalingas.

Karo meno istorija — istorija svarbiausių laikotarpių karo politikoje, noroms nenoroms kreipia dėmesį į revoliucijos karo istoriją, davusią naują pradžią tautų gyvenime. Pėstija gimė mūsų laukuose laike anglų remiamo flamandų audėjų sukilimo prieš prancūzų feodalus, prancūzų kariškos vadovybės remiamo šveicarų kalniečių sukilimo prieš burgundų hercogą Karolį Omielą ir tikinčiųjų komunistų - taboristų ir našlaičio Jono Žižkaus kautynėse prieš Čekijos ir Germanijos bajoriją ir buržuaziją. Kovoje už reformaciją XIX šimtetyje samdytoji pėstija, atsiradusi nykstant luominei feodalės santvarkos ricierių armijai, pakeičiama nuolatine verbuota religinių idėjų armija. Piliečių karas Anglijoje nurodo mums naujus karo meno kelius, atidengia didžiąją karo politiką ir iškelia laimingą karo vadą — Kromvelį. Fridriko Didžiojo epocha mus tik tiek interesuoja, kiek joje konsoliduota senoji kariška santvarka, kuri didžiosios prancūzų revoliucijos buvo sunaikinta.

Revoliucijos gali turėti ne tik teroro charakterį arba tik respublikonišką, jos gali būti ir monarchiško pobūdžio. Kaip tik tokį monarchišką pobūdį įgavo prancūzų revoliucija tame periode, kada tvirtos germaniško korsikiečio rankos valdomos prancūzų armijos išėjo iš savo tėvynės ribų ir pradėjo išsiplėsti Germanijoje, nušluodamos joje esamą senąją santvarką. Vienas iš svarbiausių revoliucijos laimėjimų — Napoleono kodeksas — prancūzų durtuvais buvo atneštas į Varšuvą, kurioje išsilaike net ligi šių dienų.

Bonapartizmas, kaip monarchiška revoliucijos forma ir kaip ypatingai charakteringa karo politikos forma, turi atkreipti į save ypatingą skaitytojo dėmesį. Ne mažesnio dėmesio verta kontrevoliuciniame judėjime gimusi germanų kariška sistema, kuri prieš bonapartizmo lygybės pradą pastatė pradą luominės karininkijos, kuri energingiausiu būdu išnaudojo inteligentiš-

kašias Germanijos pajėgas kariškai kūrybai ir militarizmu nu-
dažė visą vidurinį vokiečių tautos gyvenimą.

Suvienytų Šiaurinės Amerikos Valstybių piliečių karas pa-
brėžia tuos armijos improvizavimo sunkumus, kurie tenka liau-
džiai, turinčiai milžiniškus išteklius, bet karo politikos privers-
tai turėti dvarininkus ir buržuaziją prieš stovykloje (pusėje).

Pagaliau, labai pamokąs Mažosios Turkijos revoliucijos
nagrėnėjimas. Nežiūrint visų trūkumų, senoji turkų armija bu-
vo tinkama ir heroiškam Plevnos gynimui, ir audringoms Šipkos
atakoms, bet po fantastiško darbo, kurį padarė su ja jaunaturkų
diletantai, nors ir pasipuošę Berlyno akademijos ženkleliais,
kaip Balkanų 1912 m., taip ir pasauliniame kare, pasirodė gyvu
lavonu.

Kadangi ankstyvesniame akademiškame kurse Napoleono ir
Moltkės epochų karai nebuvo nagrinėti, tenka dalį dėmesio skirti
kelioms pavykusioms tų genijų operacijoms.

Karo meno istorija Rusijoje sudaro antrąją šio veikalo dalį.
Senoji rusų Petro armija 1918 metais pabaigė savo 220-ties me-
tų istoriją, užsitarnaudama ypatingo dėmesio. Čia akademiš-
kasis kursas reikalingas radikališkesnio jos apdirbimo, negu
Vakarų karo meno istorijos. Kartu su tuo karo istorikas, būda-
mas labai suvaržytas Vakarų XIX šimtmečio medžiagos trūku-
mais, Rusijoje yra padėtyje pionieriaus, įžengiančio į beveik ne-
paliestą mišką. Visa akademiškoji to kurso dalis galima bus
turėti tik po keleto metų kruopštaus darbo.

Kitas čia spausdinamo karo meno istorijos kurso trūkumas,
tai senojo ir klasikinio pasaulio kariškosios minties evoliucijos
išdėstymo stoka. Daug įdomių dalykų duoda senovės Egipto,
Asirijos ir Persijos karo meno nagrinėjimas. Tvirta luominiai
- kastinė tų valstybių santvarka padėdavo milžiniškų masių
mintis suvienyti viena nusistatyta linkme, o centrinei valdžiai
duodavo galimybę tvirto vadovavimo ištisu tautų pastangoms.
Piramidės ir Babilonijos sienos — tai medžiaginės liekanos tų
sutartinų žmonijos masių, kurios amžiais dirbo viena bendra
kryptimi. Tokį pat monumentalų charakterį turėjo ir tų senuo-
lių karo menas. Užrašas faraono Peti I laikų paminkle duoda
mums supratimą apie jų karus naikinant priešą: „ramiai ėjo toji
kariuomenė: ji kaip reikia įžengė į Hirušantijos kraštą. Ramiai
ėjo toji kariuomenė: ji pramušė spragas visuose jų įtvirtinimuo-
se. Ramiai ėjo toji kariuomenė: ji iškirto jų vynuogynus. Ra-

miai ėjo toji kariuomenė: ji išžudė milijonus jų kovotojų. Ramiai ėjo toji kariuomenė: ji paėmė nelaisvėn didesnę dalį vyrų, moterų ir vaikų, kuo labiausiai ir džiaugėsi Jo Šventenybė". Dar įdomesnis Asirijos istorijos ir jos luominio „karininkijos viešpatavimo" nagrinėjimas. Tačiau tam darbui reikalingas ilgas laikas, egiptologijos ir dantiraščių raštų mokovai, kadangi tenka naudotis abejotino tikrumo medžiagos dalimi. Kitaip šio darbo imantis, gali pasikartoti 1907/8 metų akademijos kurso klaida, kuri atsitiko todėl, kad pirmas bandymas pritaikomojo metodo, kuris buvo padarytas Ksenofonto „Kiropedijoje", buvo paimtas už tikrą Persų karo istoriją, o teoretiškos Ksenofonto taktikos idėjos, apgaubtos pramanyto mūšio tarp Kreso ir Kiro formomis, buvo palaikytos už tikrai atsitikusio mūšio ties Fimbrais.

Labiau patikimos „Kiropedijoje" išdėstytos klasikinio pasaulio idėjos, todėl ir tyrinėjimui jos yra labai brangi medžiaga. Klasikinių idėjų paprastumas, nesudėtingumas ir ryškumas karo mene, klasikinio pasaulio plėtotės (išsirutuliojimo) epochos užbaigimas, galimumas sekti pirmuosius karo minties pradus, pirmosios meno sąvokos, pirmieji mokslo žinijos laipsniai, idėjinis turtingumas taktikoje ir strategijoje, palikti mums Ksenofonto, Epaminondo, Aleksandro Makedoniečio, Hanibalo, Juliaus Cezario — visa tai yra labai vertinga medžiaga viso akademijos kurso parengiamam darbui pradėti, pradėdant greitai ir romėnų karo meno nuodugniu nagrinėjimu. Nuo to uždavinio mes neatsisakysime, nes klasikai savoje literatūroje turi labai daug minčių dabarties klausimais. Daug pasižymėjusių generolų išauklėjo klasiškoji literatūra. Tačiau šioje įžangoje apsiribosim tik kai kurių turimų davinų apibrėžimu, o klasikinio pasaulio idėjų tyrinėjimą atidėsime kitam kartui.

Pirmas antikinio pasaulio valstybių išsirutuliavimo etapas glūdi kariškų nausėdijų, turėjusių bendrą charakterį, susidaryme, sakysim, Spartoje, o taip pat, galvažudžių lizdų pavidale, ir Romoje. Reikalas būti pasirengusioms atsilaikyti sunkiuose susirėmimuose dėl būvio ir išlaikyti atsiradusio mažo valstybės organizmo savarankiškumą, visą gyvenimo santvarką privertė paremti kariškais pagrindais. Karo tarnyba pasidarė bendra visų pilnateisių piliečių pareiga, atliekama kariuomenėje tam tikromis nustatytomis taisyklėmis. Militarizmo reikalas labiausiai pabrėžtas Likurgo įstatymuose, kuriais nustatomas nacionalinis vaikų auklėjimas, pradėdant nuo 7 metų amžiaus, kad išauklėtų juos gerais kariais. Didelis dėmesys kreipiamas į visuomenės

psichologijos nuteikimą, kuris pirmon eilén pastūmėtų priekin karių dorybingumą: patvarumą (susilaikymą), kovą su prabanga, sveikatos kulta, silpno kūno, baimės ir visokio ištižimo panieką. Pabėgėlis spartietis buvo pasmerkiamas parijaus gyvenimui: jis turėjo vilkėti tik lopytais drabužiais, plaukų ir barzdos kirpti tik vieną pusę, kad kiekvienas tokį sutikęs pamatytų turįs reikalą su bailiu ir dezertyru. Tokius dezertyrus įstatymas leido mušti ir skriausti, o garbės netekimu grasino tiems, kurie vestų jų dukteris arba seseris. Karo žygyje visa valdžia buvo atiduodama vadui, ir drausmės šaknys, niekuomet neduodančios atskaitomybės, apėmė visą Spartos gyvenimą.

Tuo metu, kai antikiniame pasaulyje pradėjo susidaryti didesnės valstybės, karai pradėjo pasireikšti jau ne kaip paprastos laikinos grumtynės tarp kaimyninių bendruomenių, bet įgavo užsitęsiamų tolimų užjūrinių žygių charakterį, kad praplėstų ribas taikos viešpatavimo matu. Tam reikalui iš ankščiau nustatyta bendra visų pilnateisių piliečių karinė prievolė pasidarė nebetinkama. Piliečių užsiėmimas (verslas) pasidarė nebesuderinamas su karo tarnyba, kadangi kilo reikalas ilgai išlaikyti karius atskirose provincijose. Susidarius tokioms aplinkybėms, karo tarnybos našta teko perkelti ant neturtingesnių luomų, iš kurių pradėta verbuoti kareiviai-specialistai. Tų naujų armijų drausmė jau nebegalėjo bazuotis senu pilietinės pareigos supratimu ir jos naujus kelius pradėjo: Graikijoje — Ksenofontas ir Aleksandras Makedonietis, Romoje — Julius Cezaris. Ksenofontas drausmės pagrindu paėmė kareivio pasitikėjimą savo vadu, t. y. kareivis visuomet turėjo jausti, kad jis, savo vado sugebėjimo ir nuolatinio jo rūpinimosi dėka, gali nugalėti visus žygio pavojus, apsaugoti savo gyvybę, įsigyti sau garbės ir grobio. Svarbiausia vado pareiga — įkvėpti savo valdiniamis mintį ir visose aplinkybėse pabrėžti tai, kad vienintėlis jo rūpestis — kareivių taurumas ir laimė. Toks viršininko prievolės apibrėžimas buvo padarytas dar Sokrato, pirmąkart su pasisekimu demonstruotas Ksenofonto, laike garsaus dešimties tūkstančių graikų pasitraukimo iš Persijos („Anabaziz“), ir nuo to karto paimtas cezariškos drausmės pagrindu. Nežiūrint kompleksavimo pasunkėjimo ir biednuomenės stokos verbuojamoje armijoje, nacionalinio auklėjimo dėka senovės graikuose ir romėnuose pilietinės pareigos supratimas buvo toks tvirtas, kad cezariškoji drausmė pasirodė galinti suteikti kariuomenei dar didesnę vieningumą. Ji į kariuomenės vado rankas atidavė iki to laiko niekur neužtikną valdžią ir tuo būdu suteikė galimumą nau-

jiems ir spartiems užkariavimams. Karo vadas pasidarė paliepėjas — imperatorius.

Cezariškos drausmės išsigimimo priežastim buvo pretorianizmas, priklausęs Romos žlugimui: kariuomenė pradėjo nebesilaikyti ceremonijų, statant kandidatus imperatoriaus sostui užimti, ir tuo būdu aukščiausios valdžios vietose pradėjo įsitaisyti ne karo genijai, o asmenys, pasižymį iškalbingumu, intrygomis ir masiniais kareivių papirkinėjimais, ypač sostinės įgulos gvardijos dalyse.

Pirmame klasikinių tautų karo meno plėtojimosi periode mes užtinkame paprasčiausią kovos formą — dviejų paralelių kovotojų eilių susidūrimą, susitikus dviem priešingom armijom.

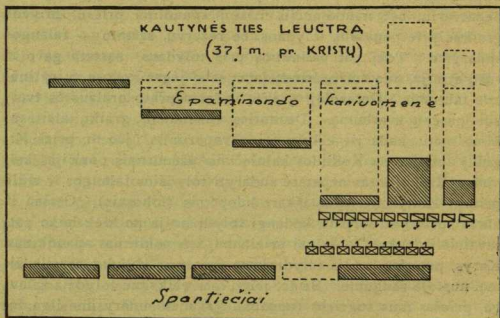
Graikija ir Roma davė mums tipiškus dviejų idėjų pavyzdžius kautynių tvarkai sudaryti: *falangos ir legijono*. Falangą vaizdavo suglaustas, gilus, masinis 8—16 ir kaip išimtis net 48 eilių sąstatas, ir tuo būdu kovotojų masė iki 16.000 žmonių sudarė sutelktą vienetą. Nežiūrint į aukštą graikų kariško parengimo laipsnį, į pagelbėjimą tokiai masei judant išlaikyti lygiavimą ir laikyti koją pagal fleitų garsus, į vidujinį falangos dalių vieningumo matą, kur kiekvienos eilės galvoje stovėjo rinktiniai kariai ir buvo suvesti patikimi veteranai, kur kiekviena kovotojų šimtinė sudarė *lohosą* = dabartinę kuopą; falanga vis dėlto buvo labai nejudri, sunkiai valdomas sąstatas, blogai pritaikoma prie vietos, neturinti pasparties, neatspari netikėtumams ir visame fronte vienodo pajėgumo. Geroji falangos pusė, tai baisi jos pirmo spaudimo jėga, nes priimto graikų apginklavimo dėka — ilgos (10 aršinių) ietys, — galėjo prisileisti maksimalų kovotojų skaičių. Romos legijonas, priešingai falangai, respublikos žydėjimo periode turėjo sutrauktą sąstatą; legijonas, iš 4—6 tūkstančių kovotojų, dalinosi į *manipulas*, po 80 žmonių kiekvienoje; kiekviena manipula rikiavosi atskirai 8 eilėmis, o visas legijonas buvo rikiuojamas panašiai kaip dabartinė kuopa, kuriame manipulos rikiavosi 3 linijose šachmatų tvarka. Tokia rikiuotės tvarka laidavo smūgio paruošimą, kurį atlikdavo lengvai ginkluoti kovotojai, svaidydami į priešą vilyčias ir akmenis. Jie gerai galėjo slapstyti smulkesnių legijono dalių tarpuose ir karo aplinkybėse taikintis prie vietos. Karo vadas turėjo galimybę užpakalinėmis eilėmis sustiprinti frontą gresiančioje neišlaikyti priešo spaudimo vietoje, laidavo tvarką ir žlugimas arba nepasisiekimas vienos manipulos nesudarė pavojaus bendram (visiškam) suirimui.

Jeigu graikai ir romėnai laikėsi priešingų kautynių tvarkos formų, tai tas buvo daroma ne dėl skirtumų taktikos teorijose, bet dėl visos eilės organizacinės tvarkos priežasčių, kurios pastebimos jų priešų taktikoje. Tuo metu, kai Romos respublikai tekdavo susidurti su patvariomis kitų Italijos valstybių kariuomenėmis, kautynės įgaudavo sunkesnio charakterio ir laimėjimą nulemdavo ilgesnis tvarkos išsilaikymas Romos legijonuose, kurių trečioji linija, būdama sudaryta iš veteranų, vaidindavo iš dalies rezervo rolę. Graikams dažniausiai tekdavo turėti reikalą su rytų tautomis, ypač su persais, kurių stipriausioji pusė glūdėjo masiniame spaudime mūšio pradžioje. Ypatingai pavojinga buvo rytų kavalerija, kuri sugebėdavo išnaudoti kiekvieną kautynių rikiuotėje pasidariusį plyšį, kad į jį įsikverbtų. Suprantama, kad kova su viršijančia kavalerija, o ypačingai su nepatvari, bet naudojančiu masinį spaudimą priešų, privedė graikus prie panašaus tolydaus, be rezervų, sąstato — falangos sudarymo. Tokį pat palinkimą prie tolydaus sąstato gavo ir rusų armija, nuo amžių bandydama savo jėgas kovose su rytinėmis tautomis. Geresnieji graikų vadai suprato pralaužtos tvarkos pasėkų svarbumą. Dešimties tūkstančių graikų atsitraukimo metu, kada jie kelyje prie Trapezundo (400 m. prieš Kr. gim.) susitiko su Kolhidos kalniečiais, užėmusiais pozicijas kalnuose, Ksenofontas nepatarė sudaryti tolydžios falangos ir siūlė priimti kautynių tvarką iškart kuopomis (lohosais). „Geriau iš karto sustoti su tarpais, kadangi tolydi linija po kiek laiko pati savaime sutruks. Čia kalnai prieinami, ten pakilimas apsunkinąs. Karys, privaląs kautis tolydiniame fronte ir išvydęs prasilaužimą, nustoja saugumo. Be to, jeigu mes veiksime tolydžia falanga, priešas mus sugriebs (apsups). Jei mes sudarysime ilgą falangą, bet su nedideliu kovotojų skaičiumi gilumon, tai aš nesistebėsiu, jei mūsų linija kurioj nors vietoj bus pralaužta... Jeigu tik priešas prasilauš vienoje vietoje, tai visa graikų kariuomenė bus sumušta. Todėl aš ir siūlau pulti dideliu kolonų skaičiumi, kiekviena lohosuose, paliekant tarp jų tarpus, kad tuo būdu kraštutiniai lohosai nusitęstų už priešų armijos sparnų. Kiekvienas lohosas puls ten, kur jam bus patogesnis kelias... Jeigu vienas kuris lohosas neįstengs atlaikyti priešų spaudimo, artimiausias paskubės jam pagalbon, o kai greit kuris nors lohosas pasieks kalnų viršūnę, priešas nenuslėps”.

Iš kitos pusės, kada romėnai susidūrė su barbarais ir jiems, panašiai kaip graikams, kilo reikalas skaitytis su tokiu pat galingu pirmuoju spaudimu, Romos legijono sąstatas iš esmės

turėjo būti pakeistas. Marijus manipulas suvedė į *kohortas*, t. y. nuo rikiuotės kuopomis perėjo prie rikiuotės kolonomis, dabartinio bataliono pavyzdžiu. Tarpai tarp manipulų ir kohortų palaipsniui pradėjo mažėti, o Romos Imperijos žlugimo periode, sutrauktas romėniškas legionas išsigimė į tolydžią falangą, su regimu gynimosi tendencijos reiškiniu.

Jeigu pirmame antikinių tautų plėtojimosi periode, viešpataujant (egzistuojant) respublikoniškai drausmei, mes matom kuklias karo vadų figūras, duodančias atskirų asmenų vyriškumo pavyzdį, palaikančias griežtą tvarką, bet kautynių nulėmimo ieškančias savo karių narsume, o ne karo meno kūrybos srityje, tai padėtis griežtai pasikeičia, pasirodžius pirmoms pastangoms įvesti cezarišką discipliną, kada kareivius pradeda traukti kovon

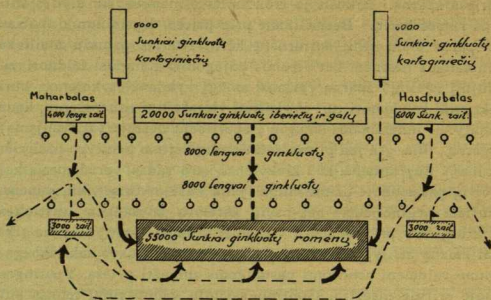
pasitikėjimas savo vadu, o ne pilietinės prievolės supratimas. Pirmas šiame kelyje, ir teorijoje ir praktikoje, buvo Ksenofontas. Garsus jo antrininkas (pasekėjas) buvo Epaminondas, vargšas — filosofas, kuriam teko organizuoti sukilimą Tebuose. Jis vadovavo sukilėliams kautynėse prieš ligi tol neįveikiamus spartiečius; Leuktra (371 m. prieš Kr.) ir Mantinėja, tai kautynės, kurias jis sėkmingai pravedė, vadovaudamasis netiesioginio karo tvarkos idėjomis. Kadangi spartiečių karalius ir svarbiausieji krašto asmenys kovėsi dešiniame jų falangos sparne, tai Epaminondas savo kovotojus surikiavo taip, kad kairiame jo sparne buvo sustatyti geriausiai išsilavinę kariai gilioj (48 eilių) kolonoj. Čia pat jis parengė „šventąjį būrį“ iš parinktų kovotojų smūgiui į

priešo sparną. Likusis jo frontas buvo menkas, tik 6 eilės antros rūšies karių. Besiartinant prie priešo, Epaminondo mažiau atsparus 6-šių eilių antrarūšių karių frontas pamažu atsilieka nuolaidais dešinėn, bet visomis pajėgomis stengiasi laiduoti vidujinį (dešinį) sparną vyriausį smūgį vykdančios kolonos, kuri aktyviai kaudamosi turi išsilaikyti vietoje ligi to momento, kada kautynės nulemiamos smūgiu į spartiečių dešinį (vadovaujamą) sparną. Čia yra jau pilnas dalinio nugalėjimo principo pasireiškimas. Suprantama, kad kiekvienas karo vadas, verždamasis kareivių pašamonėje užimti nugalėjimų kūrėjo vietą, vietą asmens, kuriam neginčijamas net pačių kareivių savisaugos instinkto diktuojamas paklusnumas, visuomet stengsis kautynėse ne tik tai žaizda atsilyginti už žaizdą, bet pabrėžti savo taktiško gabumo vaidmenį bendroms pastangoms sumušti priešą. Ypatingas šioje srityje maestro, išimtinu savuoju vadovavimu mokąs sutriuškinti ir savuosius, ir priešus, taip pat profanus ir didžiausius mokovus, žibąs savų sprendimų įvairumu naujoje istorijoje, yra bonapartizmo kūrėjas — Napoleonas I.

Antrojo Pūnų karo epochoje romėnams teko susidurti su tokiuo pat genialiu Kartaginos karvedžiu — Hanibalu. Po vargingo karo žygio per Ispaniją, Galiją ir Alpes, kiekvienose kautynėse Hanibalas nuostabiai gerai susivokia ir tikrai apskaičiuoja romėnų vadų klaidas. Trebijos kautynėse, gruodžio mėn. 218 m. prieš Kr., Hanibalas suvilioja romėnus perbristi šaltą upę, jų centrą, kuriam tarytum sekasi, kaip persekiotojus nuvilioja į gilumą, o pats, užėjęs iš kitos kautynių lauko pusės sumuša izoliuotus romėnų sparnus. Jis plačiai naudojasi drambliais ir kavalerija, kuri staiga iššoka iš už parinktos pėstijos paslėptų vietų. 217 m. prieš Kr. prie Trozimeno ežero Hanibalas padaro rektą visos armijos paslėpimo įrengimą ir užpuola romėnus iš kalnų, kada šie nerūpestingai įeina tarpukalnėn tarp kalnų ir ežero. Bet ypatingai nuostabiai Hanibalo prarastos kautynės ties Kanais 216 m. prieš Kr. gim. Tos tipingos priešo apsiautimo ir naikinimo kautynės paimtos vokiečių karo doktrinos pagrindan, kuriu vadovaudamiesi jie išėjo į paskutinį pasaulinį karą.

Įtakingiausio prūsų generalinio štabo viršininko grafo Šlifeno († 1912 m.) svarbiausias veikalas pavadintas „Kanai“, kuriame autorius bando svarbiausių naujųjų operacijų analizu išvystyti Hanibalo operacijos idėją.

Romos armija, neskaitant 10-ties tūkstančių stovyklas saugančios pėstijos, susidėjo iš 55 tūkstančių sunkiai ginkluotų, 8 tūkstančių lengvai ginkluotų pėstininkų ir 6 tūkstančių kavale-

Kautynės ties Kanais (216 m. prieš Kr. g.)

rijos. Prieš juos Hanibalas pastatė tokį pat skaičių lengvai ginkluotų pėstininkų, 10 tūkstančių kavalerijos, kuri kokybe ir kiekybe viršijo romėnų kavaleriją, ir daug silpnesnę (rūšimi ir apginklavimu) savo sunkiai ginkluotą pėstiją, kurią sudarė 12 tūkstančių patikimų afrikiečių ir 20 tūkst. blogai apginkluotų iberiečių ir galų. Atsargus Romos konsulas Emilijus Paulius, privengdamas Hanibalo kavalerijos pranašumo, nepanorėjo rizikuoti kautynėse atvirame lauke. Tačiau antrasis konsulas Terentijus Varonas, vadovaujamas paeiliiu su Emiliju Pauliu, pasitikėdamas savo pėstijos pranašumu ir degdamas noru pragarsėti, kada pailsėjus kariuomenei po praeito mūšio, sulaukė dienos, kurioje iš eilės jis turėjo vadovauti, išvedė armiją į lauką. Norėdamas suduoti staigų lemiamą smūgį, jis įsakė legijoms persigrupuoti gilion rikiuotėn: normaliai to laiko visose trijose legiono manipulių linijose turėjo būti 18 eilių, Varonas įsakė padaryti 36 eiles, už tai armijos fronto plotis siaurėjo daugiau negu dvigubai ir, vietoj 4 tūkstančių, pirmoje linijoje pasidarė tik 1600 kovotojų. Hanibalas, atspėjęs romėnų mintį smogti jo centrą, parengė kontr-manėvrą: prieš Romos pėstiją jis pastatė tik 12 eilių iš 20 tūkstančių blogai ginkluotos sunkiosios savo pėstijos, sparnuose išdėstė kavaleriją, o už kavalerijos pastatė kolonas pėstininkų po 6 tūkstančius rinktinių afrikiečių kiekvienoje.

Kautynės prasidėjo Romos pėstijos ataka, kuri viršijo ne tiek savo giluma ir romėnų padalinių masyviškumu, kiek geres-

niu apginklavimu ir parengimu kautynėms. Hanibalo centras pradėjo palaipsniui trauktis, bet tuo laiku jo kavalerija apsiautė romėnus ir atakavo juos iš užpakalio, o iš už kavalerijos išėjusi afrikiečių pėstija griebė abu romėnų sparnus. Siaurame plote suspausti ir iš visų pusių apsupti romėnai krito nuo kartaginiečių smūgių. Ankštame plote greit atsirado krūva 48 tūkstančių romėnų kovotojų lavonų, tuo tarpu kai Hanibalas nustojo tik apie 6 tūkst. kovotojų ir tai daugiausia iš pradėjusių kautynes galų ir Sirijos pėstijos skaičiaus. Analogišką to plano išvystymą vokiečiai priskaito Hindenburgui, kuris susilpninęs savo centrą Neidenbergo rajone 1914 metais rugpiūčio 15—17 d. apsupo rusų Samsonovo armiją. Šiaip ar taip, kiek blogas Terentijaus Varono vadovavimas suvaidino lemiamą romėnų pralaimėjimo vaidmenį, tiek pat rusų 2-sios armijos katastrofoje metasi į akis jos vadovybės nesugebėjimas, dėl kurio teko baigti kautynes pasidavimu. —

(Tąsa II nr.)

POSMAI IŠ KAZEMATŲ

Kar. Eilinis

Duonelaitiški apdūojimai praeitų „čėsu“

Kai birželis vėl atkopardamas kaitino gamtą,
Ir gimnazistų bei gimnazisčių rūpesčius pargriaudamas juokės —
Tada jau kuolų ir dvejetų pramonės sugaišti pagavo,
Ir mokytojų tūžmastis dažnai į nieką pavirto.

O, kiek perversmų didelių sviete tuokart įvyko,
Jaugi, daug bernų viežlybų gimnazijas palikti suspėjo
Tada anie didelę čėsnį suruošti pagavo,
Ir dvi naktis džiaugėsi menu tuo dailiuoju.

Po puotos gi slaunios aniems atsiveikint čėsas atėjo.
Atestuoti bernai sodžiuose būrų pareigas eiti nutverė.
Dar kiti karštan smėlin voliotis išdūmė
Ir gaivinančiais spinduliais pasigerti pamėgo.

Betgi galvas jų mintis ta baisioji kvaršino nuolat,
Kur tuos uždarbius savo kaštaunus reiks patalpinti.
Greit atėjo į galvas jiems mintis ta šaunioji
Ir visi čėslyvus raštus rinkti sparčiai pašoko.

O rugpiūčiui jau iki pusės ramiai atžingsniavus,
Visi didžiai susimąstę į rūmus tuos rausvus susibėgo.
Buvo ten ir kitokio dar plauko skaičius ne mažas,
Vyrų gan augalotų ir storai jau barzdotų.

Didingi mūrai net stebėtis iš to irgi pagavo,
Kai tie būrai nuo dalgio draug su tais,
Kur jau amstrotiškos duonos buvo ragavę,
Prigimtį savo tą liekną rodyti ėmė.

Bet ne visiems ilgiau čia sugaišti teteko,
Mat, jau apščiai nenoroms traukės į Kauną minia atstatytų.
Ak, varge, tu skurdusis, kas gi čia daros,
Kad sveikatą pavierijus vėl traukias skaičius ne mažas.

Ak, laimingi mes, kurie išvydome konkursą tajį,
Ir čėslyvai pro jį praėję apturėjome laimę tą didžią.
O juk ir čia buvo vėl skaudi aukų sutartinė,
Daugeliui užtraukusi gaidą tą liūdną.

Taip aniems toji išganinga mintis į nieką pavirto
— Mes gi galime džiaugtis širdingai ir pasakyti:
„Sveiks, svieteli, margs jau vėl rudens gėrybių susilaukęs
Ir tu, žmogeli, menkas jau kariūnu - kandidatu vadinams”.

Vėl didžiais šuoliais čėsas bėgti pagavo.
Į tą didžią bedugnę, kur tiek amžių ilsis sulinę;
Per kandidatiškas nugaras daug vandens tada nutekėjo,
Mat, gangreit nučystyt civiliškumą pavyko.

— Ak, kur dingot lepšiškos mano gyvenimo dienos!
Dyvinais po aikštę kopinėdams murmėjo kandidatas ne vienas.
Savyje gi buvo ans dideliai jau nudžiugęs,
Už „nuopelnus” tuos didžius gavęs laipsnį kariūno eilinio.

Kar. Eilinis

I

Labą dieną, karo vyrai,
Jūs gigantai ir pipirai;
Ir visi kiti draugai,
Kurie jaučiatės blogai.

Oi čina šakar makar,
Kas šiandieną, tai ne vakar;
Oi čina, oi, oi, oi,
Nežinia, kas bus rytoj.

Drausmę mylį asistentai,
Ir prityrę simulantai.
Tėvynės-motinos vaikai —
Pakalbėkim atvirai.
Oi čina...

Juk malonūs tie rytai,
Kada apžiūrų retai:
Mes ir taip prie tvarkos pratę,
Nors ir be jos apsipratę.

Girdim — skundžiasi ne vienas,
Palydėjęs ramias dienas,
Nes prieš baisųjį viršilą
Visi šanariai sušyla.

Spaudžia rūpesčiai kuopoje,
Išeini — tuoj muši koją;
Keli, rodos, virš galvos —
O čia krinta valandos!

Oi čina šakar makar,
Kas šiandieną, tai ne vakar;
Oi čina, oi, oi, oi,
Nežinia, kas bus rytoj.

II

Oi kai tenka manevruoti,
Sušilti ir prakaituoti —
Nebėr kada simuliuoti,
Bet galvoti ir žygiuoti.

Vis tai, rodos, būtų niekai,
Jei užtektų tiktai vieko
Per šeštadienio bėgimą
Finiše virš prigimimo.

Daug kalbėti pavojinga,
Ypač, kada žodžių stinga;
Pasakysiu atvirai —
Kentėkim, nors ir gerai!

Jau XVI metai gyvuoja

„KARYS“

Kas tik vieną „KARIO“ numerį gavo pamatyti, tas jau niekad nebesiskyrė su „KARIU“, nes „KARYS“ yra įdomus, pigus ir gausiai iliustruotas savaitinis karių laikraštis.

Kaina: 12 mėn. — 8 lit.,

6 „ „ 4 „

3 „ „ 2 „

1 „ „ 1 lt.

Adr.: *K a u n a s, Nepriklausomybės aikštė „KARYS“*

KARDAS

Lietuvos karininkų laikraštis
eina dukart per mėnesį, 16 pusl.
didumo ir su viršeliu.

KARDAS rašo aktualiais krašto gynimo, kariuomenės, atsargos karininkų, savanorių kūrėjų, šaulių reikalais; deda karo, užsienio ir vidaus politikos apžvalgas; plačiai informuoja apie mūsų ir kitų valstybių kariuomenių gyvenimą bei įvykius.

KARDAS iliustruotas ir dailiai leidžiamas.

Adresas: Nepriklausomybės aikštė 10, Kaunas,

Telefonas per Vyriausiąjį Štabą 56.

KARDA leidžia *Karininkų Ramovė*. Atsakomasis redaktorius Gen. št. plk. *Žadeika*. Redaktorius: *mjr. Balčiūnas*

Prenumerata: Lietuvoje: metams — 18 lt.; 6 mėn. — 10 lt.; 3 mėn. — 6 lt. Užsieny, be Latvijos, Estijos ir Vokietijos, dvigubai brangiau.

Atskiro nr. kaina 1 lt. Skelbimai pagal susitarimą.

2 -
Kaina 2 lt.

ALp 2147

LTSR Valst. Resp. Biblioteka

ILIUSTRUOTA, GRAŽŲ

„KARIŪNA“

skaitysime visi ir 1934 metais!

Kariškosios spaudos iki šiol palankiai sutiktas, ir jausdamas nemaža moralės paramos, „Kariūnas“ tiki, kad šiais metais sulauks dar didesnės ir *materi-
jalės paramos* — naujų prenumeratorių.

Atsiliepinuose apie iliustruotą kariūnų žurnalą buvo minima, kad esąs *įdomus, rimtas, nuolat tobulė-
jęs laikraštis, iš kurio skilčių dvelkianti lietuviška ka-
riška dvasia, jaunystė, kariūniškas gyvenimas; „Ka-
riūno“ išviršinė išvaizda esanti kultūringa, daili.*

Taigi, atrodytų, kad „Kariūnas“ savo egzisten-
ciją pateisina. O jeigu taip, tai nesunku, rodos, būtų daugumai karių išsigalėti tuos menkus prenumeratoros centus šiam naujam kariškam leidiniui palaikyti.

„Kariūno“ mylėtojų netrūksta kiekvienoje dalyje. Kary! Dar šiandien paprašyk juos, kad ir tamstą įtrauktų į šio kariškosios jaunuomenės žurnalo prenumeratorių eiles. 42 ct. į mėn. „Kariūno“ prenumeratorai — tikrai sutaupysi! Ši atskirai nežymi suma duos galimybės jaunam „Kariūnui“ ir toliau tobulėti, gražėti, plėstis, tuo pačiu įnešant į taip reikšmingų kariuomenės moralinių pajėgų visumą nors mažutį indėlį.

Štai kodėl ir šiais metais visi išsirašysi-
me iliustruotą karišką jaunimo žurnalą

„KARIŪNA!“

9-10

1934